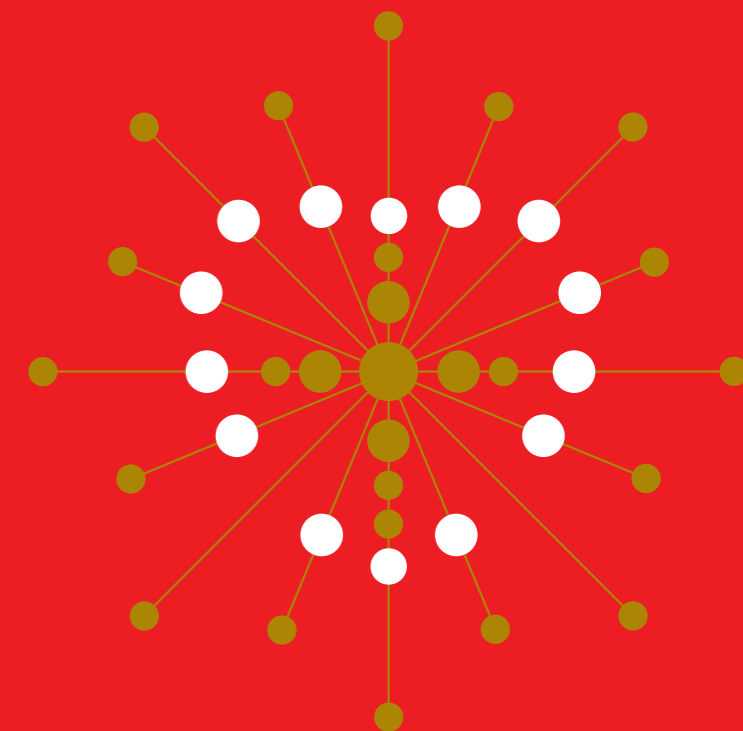




Tegnet av 1-3 klasse ved Áarjel-saemiej skuvle



# Oskkuoahpahušplána IPMIL ADDÁ – MII JUOGADIT

# Sisdoallo

Ipmil addá – mii juogadit  
Norgga girku Oskkuoahpahuoplána

ISBN: 987-82-7545-092-8

© Kirkerådet, Den norske kirke 2010

Sáhtta dingot neahttabáikkis [www.kirken.no/materiell](http://www.kirken.no/materiell)  
dahje e-poasttas: [materiell@kirken.no](mailto:materiell@kirken.no)

Artihkkalnummár:  
Dáru girjegiella 4241  
Ođđadárogiella 4242

Sáhtta maid viežžat neahttabáikkis  
[www.kirken.no/storstavalt](http://www.kirken.no/storstavalt)

Girkoráđđi  
Postboks 799 Sentrum  
0106 Oslo  
Tlf: 23 08 12 00  
[post.kirkeradet@kirken.no](mailto:post.kirkeradet@kirken.no)

Deaddileapmi: Nr1 Trykk Grefslie as



## Ovdasátni

## Ulbmil ja ráhkadus

### 1 Eallinagi oahppan

### 2 Ipmil addá – mii juogadit

### 3 Buot stuorámus – oskkuoahpahusa sisdoallu

Oskkuoahpahusa sisdoalu guovvdáš  
Bealit oskku oahpahusa sisdoalus

### 4 Oskkuoahpahusa bajásráhkadus

Systemáhtalaš ja oktilaš  
Govdodat, girjáivuohta ja čiknodat  
Oskkuoahpahusa viidodat  
Systemáhtalaš oskkuoahpahusa ávžžuhuvvon huksen

### 5 Konfirmasjonstiden

Konfirmašuvdna ja gásta  
Konfirmašunáiggi sisdoallu ja bajásráhkkadus  
Konfirmašunáiggi ipmilbálvalusat  
Konfirmašunáiggi rámmat

### 6 Sentrale dimensjoner i en helhetlig trosopplæring

Ovttasdoaiman ruovttuin ja bearrašiin  
Mánáid ja nuoraid mieldeváikkuheapmi  
Fátmmasteapmi ja lámčhin  
Ipmilbálvalus  
Diakonijja  
Mišovdna  
Musihkka ja kultuvra  
Eaktodáhtolaš mieldebargit  
Ovttasbargu mánáid- ja nuoraidorganisašuvnnaiguin  
Fágaidrasttideddji ovttasbargu  
Gulahallanbargu

## 7 Báikkálaš plánabargu 37

Báikkálaš oskkuoahpahasplána ráhkadeapmi  
Eaiggátvuohta, vuoddu ja kárten  
Plánaovdánahttin ja čadaheapmi  
Evalueren ja ovdánahttin 39

## 8 Ovddasvástádusjuogut 40

Oktasaš ovddasvástádus  
Ovttasbargu ja heivvolaš ovttadagat  
Sámi oskkuoahpahas  
Iežasmáksu

## 9 Reaiddut 43

Resurssat odasmahttojuvvon oskkuoahpahussii  
Reaiddut báikkálaš plánabarguide

## Ovdasáttni

«IPMIL ADDÁ - MII JUOGADIT» lea Norgga girku *Oskkuoahpahasplána* bajilčála. Jesus lea gohččon gásttašit Áhči, Bártni ja Bassi Vuoiŋŋa nammii ja dan bokte leat olbmot ožžon oasi Ipmila riikkas girku álgoáiggi rájes juo. Gásta ja oahpahas leat álo gullan oktii mas osku lea muosáhuvvon ja oahpahas lea searvegotti searvevuodas dáhpuhuvvan. Oskkuoahpahas lea ruovttu ja searvegotti oktasaš bargu. Girku oskkuoahpahas dáhpuhuvvá váhnemiid /váhnenovddasteddjiid ja ristváhnemiid sávaldaga vuodul geat leat gásttašeami hálidan.

Norgga almmolaš skuvlla ásaheami áiggi rájes 1700-logus gitta 1900-logu lohpageahčai lea skuvllas leamaš guovddáš sadi oahpahit girku oahpahas sidjiide geat leat gásttašuvvon, ovttas ruovttuid ja girku bajásgeassimis ja árbevieruid oahpaheamis. Dán áiggi ii leat šat girku oskkuoahpahas skuvllas. Dál lea oskkuservodagain, oktan bearrašiiguin, ovddasvástádus addit oahpahas iežaset mieldehtuide. Skuvllat ja mánáidgárddit heivehit iežaset plánain ovttasbargat girkuin. Searvegotti oskkuoahpahasplána galgá geahččat oktilasat skuvlla oskkoldatoahpahasplánain ja mánáidgárddi rámmaplánain.

Lassin skuvlla oahpahussii lea girku oahpahan mánáid, nuoraid ja ollesolbmuid sáni, sakramenttaid ja sierra oahpahasdoaimbijuid bokte ja heivehan daid iešguđetlágan joavkkuide. Jagi 1969 rájes ja gitta oskkuoahpahasodastusa álggahepmái jagis 2004 ovddidedje girkolaš orgánat ja kristtalaš mánáid- ja nuoraidorganisašuvnnat dehálaš systemáhtalaš oahpahas buohkaid váras geat leat gásttašuvvon. Ruovttu ja girku oahpahasprográmmaid bokte (dárogiillii: UPRO) 1970- ja 80-logus ja *Gástaoahpahasplána* álggahettiin jagi 1991 rájes leat searvegottit leamaš veahkkinn ovddideame girku oahpahasbarggu. Oskkuoahpahasplána

hukse daid ovddidanbargguid ala ja vásáhusaide go čadahuvvui Oskkuoahpahasodastusa geahččalan- ja ovdánahttináigodat jagiin 2004 – 2008. Dát odđa plána boahťa *Gástaoahpahasplána* (1991) ja *Konfirmašunáiggi plána* (1998) sadijái.

Norgga girku bargá čađat ovdánahttit evangelialaš-lutherlaš álbmotgirku. Girkoráđdi hálida oaivádeaddji plánaid ja strategiijaid bokte movttidahttit searvegottiid ovdánahttima.

Dat mearkkaša ahte báikkálaš oskkuoahpahasplána galgá oktiičatnat diakoniiija, girkomusihka ja kultuvrra, ipmilbálvaluseallima ja sámi girkoeallima strategiijaguin. *Sámi oskkuoahpahasplána* galgá geavahit deavddaplánan dain searvegottiin gos leat sámi mánat ja nuorat. Sámi geahččanvugiid namuhit plánas sierra danne go sámiin lea, Norgga álgoálbmogin, sierra unnitlogosuodjalus. Searvegottiin gos leat mánat ja nuorat geain lea heajos gullu/bealjeheamit, galgá geahččat báikkálaš plána oktilasat *Oskkuoahpahasplánain lossa gulugiidda/bealljehis mánáide ja nuoraide*. Oskkuoahpahas mii fátmasta govdadit nanne maid demokratiija Norgga girkus go máhttu ja oassálastin girku miellahtuid gaskkas lassána. Oadjebasvuohta iežas oskku gullevašvuodas lea dehálaš girjás servodagas mii hástala gierdilvuhtii ja gulahallat rastá oskkuserviid.

Mii sávvat ahte *Oskkuoahpahasplána* sáhtta doaibmat reaidun ovddidit ođastuvvon oskkuoahpahas Norgga girkus!

Oslo, ođđajagimánnu 2010



Jens-Petter Johnsen  
Girkoráđi direktivra



## Ulbmil ja ráhkadus

Girku vuodđobargu lea dahkat máhttájeaddjin go gásttašit ja oahpahit sin doallat buot dan maid Jesus lea gohččon. Norgga girku dovddastusčállosat dadjet ahte gásta lea dárbbalaš bestojpmái. Seammás lea gásta golmmaoktalaš Ipmila nammii nuppástuhtti dáhpháhus mii dáhphuvvá oktii ja mii bistá eallinagi. Vástádussan gažaldahkii: «Maid mearkkaša čáziin gásttašuvvot?» dadjá Luthera Uhca katekismusaš ná:

«Dat mearkkaša ahte boares Áttán min siste hávdáduvvo go mii beaivválaččat gáhtat ja dahkat jorgalusa, ja jápmá buot suttuiguin ja bahás anistumiiguin. Dan sadjái ihtá ja bajásčuožžila beaivválaččat odđa olmmoš gii eallá álelassii vánhurskkisvuodas ja buhtisvuodas Ipmila muođuid ovddas». Gásttas riegiidit mii odđa eallimii Kristusis. Oskkuoahpahus lea láchčit dilálašvuodaid, vai son gii lea gásttašuvvon, sáhtta eallit ja ovdánit ealli servvolašvuodas golmmaoktalaš Ipmilii.

Norgga girku Oskkuoahpahusplána ulbmil lea ráhkadit veahkkin systemáhtalaš ja oktilas oskkuoahpahusa mii

- bokaš ja nanne kristtalaš oskku
- oahpaha golmmaoktalaš Ipmila dovdat
- addá veahki kristtalaš geahččanbealis dulkot eallima ja eallimis birget
- hástala beroštit ja oassálastit girko- ja servodateallimis buohkaid ovddas geat leat gásttašuvvon ja leat gaskal 0 – 18 jagi, beroškeahttá doaibmannávccas.

Plána lea sihke rámmaplána ja resursadokumenta ja galgá veahkehit ovdánahttit ja čadahit báikkálaš oskkuoahpahusplánaid. Oskkuoahpahusplána lea reaidu searvegottiide, searvegoderádiide, bargiide, eaktodáhtolaš bargiide, mánáid- ja nuoraidorganisašuvvnaide ja earáide searvegottis geain lea ovddasvástádus oskkuoahpahusas.

Oskkuoahpahusa iešguđege searvegottis galgá ovdánahttit báikkálaš dárbbuid ja eavttuid mielde. Searvegottiin sámegeala ja kultuvrra hálddašanguovllus lea sierra ovddasvástádus láchčit oskkuoahpahusfálaldagaid sámi mánáide ja nuoraide.

Dán plána oskkuoahpahus namahus muitala movt Norgga girku čuovvola iežas 0 ja 18 jagi gásttašuvvon mieldeahatuid, ja dan oahpahusa birra maid dat addá seamma ahkásaččaide geaid áiggi mielde galget gásttašit. Oskkuoahpahus namahusa galgá ipmirdit seammaládje go gástaoahpahusa dahke, nugo dan adnui Gástaoahpahusplána, ja maid geavahit bálvalusortnegiin ja bagadusain girkolaš virggiide ja girkolaš doaimmaide.

Girkočoahkkin lea dohkkehan plána, ja dan láchkavuoddu lei girkolága § 24 B: «Kirkemøtet fastsetter retningsgivende planer og programmer for den kirkelige undervisning, diakoni, kirkemusikk og for økumenisk virksomhet ...».

Kapihttal 1 -2 čilge plána vuodđojurddašeami. Kapihttalat 3, 4 ja 5 addet konkrehta duvdagiid oskkuoahpahusa sisdollui ja ráhkadussii, ja kapihttal 6 muitala fas guovddáš beliid maid birra ferte vuđoleappot jurddašit báikkálaš plána bargguin.

Kapihttalat 7, 8 ja 9 čilgejit báikkálaš plánabargguid birra, ovddasvástádusjuoguid ja reaiduid birra oskkuoahpahusa čadaheamis. Sihke 2. ja 6. kapihtaliin leat gažaldagat mat veahkehit kártet, jurddašit ja konkretiseret searvegotti báikkálaš plána hábmema. Skovvi searvegottiid báikkálaš plánabargguide, bajilgovva váldodoaibmabijui, guokte gáhppalaga hábmejuvvon plána ja bajilgovva Biibbala váldoteavsttain čuvvot mielde dán plána loahpageahčen.

## 1 Eallinagi oahppan

*Munnje lea addojuvvon buot fápmu almmis ja eatnama alde. Vulget dan dihtii ja dahket buot álbmogiid máhttájeaddjin gásttašettiin sin Áhči ja Bártni ja Bassi Vuoiŋŋa nammii ja oahpahettiin sin doallat buot dan maid mun lean gohččon din doallat. Ja gehččet, mun lean dinguin buot beivviid gitta dálá máilmmi loahpa rádjái. (Matt 28,18–20)*

Osku golmmaoktalaš Ipmilii leat buolvvas bulvii fievrreduvvon gásta bokte Áhči, Bártni ja Bassi vuoiŋŋa nammii. Váhnemiin/váhnenoavddasteddjiin, ristváhnemiin ja searvegottis lea oktasaš bassi ovddasvástádus fuolahit ovddasrohkos, ovddasmorraša, oahpaheami ja dieđuid oskku birra sutnje gii lea gásttašuvvon. Nu sii bissot Kristusis, ohppet ja ellet dan oskku mielde masa sii gásttašuvvojit. Juohke áigi eallingearddis buktá odđa geahččanvuogi gástii. Searvegotti searvevuodas ohppet mánát, nuorat ja rávisolbmot geahččanvuogiid mat dievasmahttet guhtetguimmiid beroškeahttá agis.

Gásttas ovttahttojit olbmot Kristusiin, beroškeahttá das ahte lea go sus gii gásttšuvvon náka ipmirdit dahje ovdanbuktit oskku. Ja seammaládje go njuoratmáná ferte oahppat eallima dovdat, nu fertejit maid sii gii leat gásttašuvvon oahppat dovdat golmmaoktalaš Ipmila gean nammii sii gásttašuvvojit. Nu go máná oahppá máilmmi dovdat go máistá, dovdá ja bidjá dasa sániid, nu sáhtta oskku nai oahppat dovdat daguid, sániid ja searvevuoda bokte. Mii oskut lohpadussii Jesusa lahkavuoda birra buriid ja bahá beivviid gitta máilmmi loahpa rádjái, ja mii ovdanbuktit oskku dovddastemiin ja bálvemiin. Dat lea eallinagi oahppan.

Odđa eallinvásihusaid mielde rahpasa odđa

oahppu kristtalaš gástta eatnatgeardásašvuoda birra. Nu šaddá gástta ja oskku oktiigullevašvuoda veahkkin sihke dulkot ja vuostáiváldit eallima iešgudetlágan beliid, ja ovdánahttit iežas identitehta. Oskkuoahpahusa galgá čatnat mánáid ja nuoraid eallinvásihusaid ja eallindulkomii. Oskkuoahpahus lea ahtanuššan mas bajásgeassin, oahpahus, kultuvrra- ja árbevieruid oahpaheapmi ja kristtalaš osku geavadis duddjojit ovttas. Oahpahusa galgá ollislaš gaskkusteapmi, mas searvegotti ja ruovttu máhtut ja vásihusat addet oahppama searvevuhtii ja searvevuodas.

Girku álgoáiggis lei katekumenáhta oahpahasáigodat ovdal gásttašeami. Dađistaga go kristtalaš osku viidánii ja álge olles birrašiid gásttašit, de šattai dábalaččabun addit oahpahusa maŋŋil gástta. Norgga girkus lea oahpahus addojuvvon maŋŋil mánáid, muhto dárbu ráhkkanahhtit gástii mánáid, nuoraid ja rávisolbmuid geat hálidit gástta, lea lassánan.

Oskkuoahpahus galgá láchčit mánáide ja nuoraide vejolašvuoda ráhkkanahhtit sin eallit das masa sii leat gásttašuvvon. Oahpásnuvvan iežaset báikkálaš girkui, árgabeairituálaide ja allabassedoaluide ja eallima dehálaš beliid čalmmustahttin leat vuogit gokko ruoktu ja searvegoddi sáhttet veahkkálaga bargat. Máhttájeaddjit geat vádjoledje Jesusiin leat buorit ovdagovat oskkolaš olbmuide. Sii oahpásnuvve Jesusiin go ovtastalle suinna, ožžo oahpahusa, ožžo iežaset vásihusaid ja serve bargguide. Nu vásihedje sii gullevašvuoda ja ovdánahttejedje iežaset identitehta máhttájeaddjin. Eallit Jesusa máhttájeaddjin lea doalahit iežas golmmaoktalaš Ipmilii, sihke eallimis ja oahppamis. Oskkuoahpahus lea danne eallinagi oahppan.





## Ipmil addá – mii juogadit

Gástta bokte dahká Ipmil min mánnánis ja iežas girkui oasálašžan. Lea dušše Ipmil gii sáhtta duddjot ja doalahit olbmuid oskku. Jesusa riegádeami ja gástta, eallima, jápmima ja bajásčuožžileami bokte juogada Ipmil eallima minguin dál ja dás ja agálaš eallima doavvu. Dán

dahká Ipmil go sárdnu olbmuide Sáni, gástta ja eahkedismállásiid bokte. Sáni ja sakramenttaid bokte addojuvvo Bassi vuoigŋa, mii duddjo oskku Ipmila dáhtu mielde. Girkus beassat mii juogadit oskku ja searvevuoda dan dihte go Ipmil lea juohke beaivvi dat guhte álggos juogada.

*Go Jesus geahčastii ja oinnii ollu olbmuid boahtimin su lusa, de celkkii Filipii: «Gos mii oastit láibbi, vai dát buohkat oččošedje borrat?» Dán son celkkii geahčalan dihtii Filipa, dasgo son dihtii ieš maid áiggui dahkat. Filip vástidii: «Ii guovtti čuođi denarii ge fidne dan mađe láibbi ahte juohkehažžii livččii bihtáš ge.» Nubbi máhttájeaddji, Ándaras, Simmon Biehtára viellja, dajai sutnje: «Dás lea uhca gándaš geas leat vihtta bivgeláibbi ja guokte guoláža, muhto mat dat leat nu olusiidda?» Jesus celkkii: «Gohčot olbmuid čohkánit.» Das lei rássás báiki, ja sii čohkánadde. Olbmáid lohku lei birrasiid vihttaduhát. Jesus válddii láibbiid, rohkadalai giittusrohkos ja juogadii sidjiide geat ledje čohkkámin das, nu maiddái guliid ge, nu ollu go ieš guhtege hálidii. Go sii ledje gallánan, de son dajai máhttájeddjiidasas: «Čogget báhcán bihtáid, amas mihkkege mannat duššás.» Sii dahke nu ja devde guoktenuppelot veaddelihti bihtáiguin mat ledje báhcán dan viđa bivgeláibbis, manŋil go buohkat ledje boradan. (Joh 6, 5–13)*

*Muhtin čakčageasi konfirmántadiimmu čuoččui Chris ságáhis. Sus lei vehá vihki vuoiŋnamaččain ja su mielas lei gelddolaš diđoštii mii girkus lei. Mii son dien stuora skábe siste lei? Doppe ledje dievva silbagearat ja unna doasaš mas ledje smávva láibbit. «Oaččun go mun máistit?» jearai son. Dieđosge! Son máisttii láibbi. Son beasai gullat dan birra go eahkedismállásiid dolle vuosttaš geardde. Chris ii lean goasse ovdal leamaš eahkedismállásiin. Muhtin áiggi manŋil oaččui son vejolašvuoda dan dahkat. Son válddii vuostá láibbi ja viinni, ja bođii ja čohkkedii. Ja dakkaviđe bođii jearaldat: «Jáhkát go don ahte mun muhtomin sáhtášin juogadit láibbi nie go báhppa dahká?»*

*Fástoipmilbálvalusas muhtin eahkeda guovvamánus čuoččui Chris báhpa guoras ja juogadii láibbi dáiguin sániiguin: «Dát lea Jesusa rumaš». Son lei bures ráhkkanan. Sus čuvge čalmmit! Son dagai dan duođalašvuodain, iluin ja árvvolašvuodain. Konfirmašunbeaivvi lei son dat gii váccii ovddemusas prosešuvnnas ja guttii ruossa.*

Chris lei gieskat konfirmánta muhtin sajies Norggas. Mánás geas ledje vihtta láibbi ja guokte guoli, elii Galileajávregátti váriin 2000 jagi dás ovdal. Chrisa ja dan mánás lea dat oktasaš ahte olbmot oidne sudno ja válde sudno iežaset searvá. Goappešagat vásiheigga beassat juogadit láibbi ollugiiguin.

Muitalusat čujuhit guovddáš beliide odastuvvon oskkuoahpahasas:

- oskkuoahpahas dáhpáhuvá olbmuid gaskaneas deaivvadeamiin, ja olbmuid deaivvadeami golmmaoktalaš Ipmiliin.
- láchit olbmuide vejolašvuodaid eallit oskku lea dehálaš oskkuoahpahasbargu
- mii oahppat sániid ja ságastallamiid bokte ja iešguđetlágan gielaid ja ovdanbuktinvugiid bokte.
- mii oahppat muosáhusaid ja dievaslaš oassálastima bokte

- girku lea sihke oahppanbáiki ja oskkuoahpahas sisdoallu
- mánát ja nuorat geat gullet girkui, dahket stuora ja valljugas girjáivuohta
- oskkuoahpahas galgá láchit buohkaid váras, beroškeahhtá doaibmannávccain ja eavttuin
- gii lea «oahppi» ja gii «oahpaheaddji», rievddada sin ovttasdoaibmama bokte geat leat mielde oahppamis.

Oskkuoahpahas vuoddu čilgejuvvo bajilčállagis MII JUOGADIT:

**MIJ JUOGADIT oskku ja ovdošeami**  
**MIJ JUOGADIT kristtalaš árbevieruid ja árvvuid**  
**MIJ JUOGADIT muosáhusaid ja searvevuoda**  
**MIJ JUOGADIT doaviga ja ráhkisvuoda**

## Mii

*Nugo rumaš lea okta, ja das leat mánga lahtu, ja buot dat lahtut dahket ovttá rupmaša, vaikko leat ge mánga, nu lea maiddái Kristusiin ge. Dasgo ovttain Vuoiŋnain mii leat buohkat gásttašuvvon vai mii livččiimet okta rumaš, leažžat dal juvdálaččat dahje greikalaččat, slávat dahje friddja olbmot, ja mii buohkat leat ožžon juhkat ovttá Vuoiŋna. Ii han rumaš leat dušše okta lahttu, muhto mánga. (1 Kor 12,12–14)*

Go girkus lea sáhka mii birra, de oaivvildit viidamus ipmárdusas máilmmiviidosaš searvevuoda, Kristusa rumaš máilmmis, ja nuppi bealis fas dan «gos guovttis dahje golmmas leat čoagganan su nammii». Girku mii Norgga girkus leat dat olu mieldelehtut geat searvevuodas leat iešguđetláganat iešguđetlágan diliin báikkis báikái. Searvegotti bokte boahá girku oidnosii.

Go leat iešguđet agát olbmot, iešguđetlágan

resurssaiguin ja doaibmanávccaiguin, sohka bealit, luondu, duogáš, kultuvra ja etnisitehta de lea juohke báikkálaš searvegottis vejolašvuota doaibmat girjás oahppanbirasin buohkaide geain gástta dihte lea dohko gullelašvuota. Sámi girkoeallin riggudahtta dan árbevieru ja dan searvevuoda mii lea Norgga girkus, sihke gielain ja kultuvrrain.

Oskkuoahpahas galgá leat fátmasteaddji, heivet báikegoddái ja dan galgá láchit nu ahte buohkat sáhttet oassálastet. Dalle sáhtta girku mii doaibmat nu eatnat ja girjás searvevuodan go dat duođaid lea.

Go geahčadit eallima, jagi ja girku mávssoleamos áiggiid dan oskku vuodul masa leat gásttašuvvon, de bissot osku ja eallin ovttas. Mánáid ja nuoraid lagamusat ja sii geat leat sin árgabeaivvis ruovttus, galget láchit buori dili mánáid ja nuoraid ahtanuššamii, ovdáneapmái, bajásgeassimii ja oahppamii. Váhnemat / váhnenovddasteaddjit, ristváhnemat, eaktodáhtolaš ja virgáduvnon bargit searvegottis leat ná ovttas oskkuoahpahas barguin.

Geat leat girku mii geat dahkat girjáivuođa min searvegottis ?

- Mii lea min báikki ja searvegotti iešvuota? (Geografija, giella, árbevierut, teologijja/oahppa jna.)
- Mii lea erenoamáš dáppe mánáid, nuoraid ja bearrásiid diliin?
- (Bajásšaddaneavttut, sosiála dilit, doaibmafálaldagat jna.)
- Makkár vejolašvuodát ja hástalusat leat min searvegottis fátmastit viidát ja láchit oskkuoahpahas?

## Mii juogadit

*Mánáidkoara lei suokkardallamin allameassoliturgiija iešguđetge osiid duogáza ja mearkkašumi. Dán sotnabeaivvi lei dat joavku mii lei kyrie-osiin bargan mii galggai juogadit earáiguin dan maid sii ledje oahppan. Joavku drámátiserii muitalusa čalmmehis Bartimeusa birra gii čuorvvui iežas rohkosa Jesusii gii lei meattá vázzimin «Jesus, don Dávveha bárdni, árpmi mu!» Sii dahke dakkár čeahkkáigeasu das ahte go lávlo «Kyrie eleison, Ipmil Áhčči árpmi min», de čurvo Ipmilii ja rohkadalle veahki ja ándagassii addojumi iežasat ja min eallima ovddas. Okta vuoras girkomanni giitalii mánáid manjil ipmilbálvalusa danne go sii ledje deavdán kyrie-láddasii dakkár sisdoalu man son nai ipmirdii. Son lei čohkkán girkus olu jagiid iige lean riehta ipmirdan ja mearkkašan sániid maid lávllui. Dán sotnabeaivvi ledje mánát leamaš su oahpaheadjit!*

Mii juogadit muitala ahte searvegoddii lea searvevuotta gos buohkain lea juoga oahppat. Muhtimat leat muosáhan ja máhttet olu, earáin leat fas unnit vásihusat ja váddáseabbo sániiguin čilget iežasat oskku. Go mii searválaga suokkardallat oskku vuodđudusa ja ovdanbuktinvugiid, de leat mii sihke girku bálvalusaid ja fuola vuostáiváldit, oasseváldit ja mieldebargit searvegotti bargguin. Jesus loktii mánáid ovdagovvan Ipmila riikkas. Gásta addá dievas oasálašvuoda Ipmila riikii, beroškeahhtá man boaris son gii gástašuvvo lea,

dahje lea go sus náka áddet. Mánáid ja nuoraid mieldearrideapmi lea lassánan servodagas dađistaga ja dat váikkuha bajásšaddama ja bajásgeassima. Dat váikkuha maid girku guottuid mánáide ja nuoraide. Mánáin ja nuorain leat erenoamáš resurssat plánet ja čađahit veahkkin girku oskkuoahpahusa. Rávis olbmuid ovddasvástádus lea láchit dakkár oahppanbirrasa ja oahppandoaimmaid mat sihkkarastet ja vuhtiiváldet mánáid ja nuoraid oassálastima, searvama ja mioldovddasvástádusa.

### Makkár jurdagiid ja vejolašvuodaid oaidná du searvegoddii oskkuoahpahusa MII JUOGADIT-geahččanbealis ?

- Movt mii jurddašit daid rollaid birra mat mánáin, nuorain ja rávisolbmuiin sáhttet leat oskkuoahpahusas? (Čoavddasánit: gaskaneasvuotta, vuostáiváldi ja sáddejeaddji, searvat fárrui, oahpaheadji ja oahppi, vádjolanguoibmi, oassálasti, jodiheadji, ovddasvástideaddji, mielbargi jna.)
- Maid sáhttet mánát ja nuorat juogadit oskkuoahpahusas?
- Maid sáhttet rávisolbmot ja vuorasolbmot juogadit oskkuoahpahusas?

## Mii juogadit oskku ja ovdošeami

*Čieža golmmajahkásačča bohte adveantačoakkalmassii. Juovlakrubbá mas ledje olbmot muoras čuhppojuvvon lei ráhkaduvvon gárvvisin ja dan galge dál čájehit vuordevaš golmmajahkásaččaide. «Dá lea bassi bearaš – ja dá lea Jesusmánná.» Jesusmánná váldojuvvui várrogasat vulos hildus. Mánát hálidedje doallat mánáza ovdal go dat biddjojuvvui fas dasa gasku. «Mánná ii šat čiero.» dajai okta unna nieiddaš. «Dá lea eadni, Márjá.» Muhtimat njávkkadedje Márjjá. «Eadni,» savkalii okte unna gándaš ovdošemiin. «Eadni,» geardduhii son gii čuočču su guoras vehá jinnoseappot. Ja de gullui: «Várrogasat fal.» Mánngas mánáin geardduhedje: «Várrogasat.» Jovsseha bidje dasa Márjjá buohta. «Dá lea áhčči, Jovsset.» «Áhčči» – buohkat dego máistašedje sáni. «Várrogasat...» dajai dat seamma nieiddaš. Ja earát geardduhedje. Ja nu sii válde buot govastagaid vulos, ovttá ja ovttá: guodoheadjit, sávza, ásen, gonagasat. Juohke govastaga nammii dadje mánát: «Várrogasat.» Dat lei golmmajahkásaččaid ovdošeapmi juovlakruppá birra. Ipmil bodii almmá suoji haga, son bodii hearvásvuoda haga ja šattai oktan mis. Dán beaivvi láidededje mánát juovllaid ovddolašvuoda fuomášepmái.*

Evangeliumiin muitaluvvo mángga sajies movt Jesus sániiguin ja daguiguin duddjui oskku, ovdošeami ja eahpádusa. Oskkuoahpahusas lea mávssolaš láchit dili nu ahte mánáide ja nuoraide lea vejolaš geahččaladdat iežasat jurdagiid ja jearaldagaid, ja oázžut veahki dulkot eallima kristtalaš oskku čuovggas. Olu jurdagat ja eallinvásihusat buktet gažaldagaid maidda lea váttis gávdnat buriid vástádusaid. Oskkuoahpahusas galgá čielgasit ovdanbohtit sihke dat ahte oskku lea dakkár sisdoallu man mii sáhttit dovddidit, muhto maiddá dat ahte ii oktage sáhte Ipmila ollásit ipmirdit. Máiilmiviidosas girku lea Biibbalis,

dovddastusčállagiin ja sakramenttaid hálldašeamis oktasaš dávvir mii ovdanbuktá kristtalaš oskku váldoášši. Dát oskkuoahppa lea jurdagiid ja daguid sisdoallu man vuodul galgá hukset oskkuoahpahusa. Biibbala muitalus sivdnádusa rájes gitta odđasit sivdnideapmái lea kristtalaš kultuvrra vuodđomuitalus ja das lea dehálaš sadi oppalaškultuvrras, gielas ja buot dáiddasurggiin. Oskkuoahpahusa guovddáš sisdoallu lea dovdat Biibbala ollislaš muitalusa, oskku sániid ja govastagaid ja oskku vásihusaid mat ovdanbohtet searvegotti searvevuodas ja árgabeaieallimis.

- Movt láchit oskkuoahpahusa mii addá veahki dulkot eallima kristtalaš oskku čuovggas?
- Movt čahkket searvegotti oahpahusas saji ovdošeapmái ja sárdnideapmái?
- Mii lea guovddáš sisdoallu oskkuoahpahusas?

## Mii juogadit kristtalaš árbevieruid ja árvvuid

*Lávus leat dievva konfirmánttat. Sii leat bohtán lávvui okta ja okta ja čippustan vai earáide nai šaddá sadi. Mii čohkkát lahkalaša, buohkat galget dasa čáhkát. Suovva gáská čalmmiid, muhto go bidjá eanet muoraide dollii ja lokte loavddahealmi veahá, de čielgá áibmu. Boaššobealde dola ii čohkká oktage. Dat lea lávu bassi dahje buhtis báiki – Boaššu. Dakko lea gohpogássa mas lea Biibbal ja sálbmagirji. Beaivválaš vuoiñjalaš biebmui. Dollačuovggas oaidnit guhtet guimmiideamet, mii oaidnit Ipmila sivdnádusa. Lea álki ságastallat go čohkkát njunnálaša. «Mii lea dalle olmmoš?» Gii lean mun? Makkár áigumuš lea Ipmilis muinna? Maid hálidan mun iežan eallimiin?» Suovva lokte min rohkosiid bajás ja olggos čakčaidjii. Mii lávllut Kyrie ja Gloria, sálmmat leat lávlojuvvon ja Áhčče min rohkos lohkkajuvvon. Veahá donjon juolggit ja ruvsodan čalmmit ja nu mii boahnarastit olggos lávus. Konfirmántadeaivvadeapmi lea nohkan.*

Girku lea árbevieruid ja kultuvraárbbi guoddi. Oskkuoahpahusa guovddáš bargu lea dán árbbi hálldašit odđá áiggiid čađa odđá olbmuiiguin. Oskkuoahpahus sáhtta fievrridit árbevieruid ja kulturárbbi dego oskku ovdanbuktimiin ja oskui bovdejupmin. Muhtin árbevierut leat máilmmiviidosáččat, nuppit fas báikkálaččat.

Basiid ja allabasiid basuheapmi, girkojahki ja eallinritat leat stuora ja valljugas resurssat oskkuoahpahusas, sihke ruovttuin ja searvegotti searvevuodain. Bassebeivviid basuheapmi addá vuogasvuoda oskku ovdandoallat ja fievrridit oskku sisdoalu viidáseappot. Nu sáhtta oskkuoahpahus veahkkin hukset mánáide ja nuoraide oskkoldatlaš identitehta ja kultuvrralaš gullelašvuoda. Máhttu

sámi álbmoga vuoiñjalašvuodas, girkoeallimis ja árbevieruin leat dehálaš árbevierut maid buohkat berrejit dovdat. Duvdosat eará árbevieruin duddjojot girjáivuoda ja riggudahttet servodaga. Oskkuoahpahusas sáhttit mii ásahit deaivvadeamiid suokkardit dakkár girjáivuodaid kultuvra- ja árbevierulohallamiid bokte ja movttiidahttit ja ráhkkanahhtit sáhkalašgaid bohtit.

Guovttegeardášaš ráhkisvuodabáhkoma bokte nannejuvvo min vuđoleamos oktavuotta Ipmilii ja mieldeolbmuide. Das bohtet dakkár guovddáš árvvut go ándagassii addin, fuolla ja solidaritehta. Go árvovuoddu lea nanus, dalle lea maid vuoddu nanus. Go atná vuoddu ahte juohke olmmoš lea erenoamáš, ráhkistuvvon ja guodá

ovddasvástádusa hálldašit sivdnádusa Ipmila dáhtu ja ráhkisvuoda mielde, de veahkehit kristtalaš árvvut dahkat válljeumiid ja daguid. Dakkár árvovuodđu ráhkkanahttá vuostáiváldit eallima hástalusaid ja áimmahuššat olmmošlaš

oktavuodaid. Kristtalaš árbevieruid ja árvvuid juogadeami bokte lea oskkuoahpahas mielde hukseme identitehta ja guottuid eančilolbmui ja searvevuhtii buorrin.

- Makkár kristtalaš árbevieruid sáhttet mánát ja nuorat oahppat dovdat ja makkár sisdoallu lea dain?
- Leat go mis resursaolbmot dahje báikkit maid sáhtášii oažžut veahkkin árbevieruid gaskusteamis?
- Movt sáhtta mánáid ja nuoraid ráhkkanahttit dahkat buriid ja iešheanalas árvoválljeumiid?
- Movt sáhttet mánát ja nuorat vásihit juogadit árbevieruid ja árvvuid oassin máilmmiviidosas searvevuodas?

## Mii juogadit muosáhusaid ja searvevuoda

*Guokte gávcejahkásačča, guokte stuorát oabbá ja viellja, guokte áhči, okta eadni, okta áddjá ja báhppa ledje áiddo geargan čájeheamis hellodagaid drámáčájálmassan. Biegga lei bosson suorganan ja ballán máhttájeddjiid birra, ja dollagáhpirat ledje sin oivviid ala seivon. Álbmot Jerusalemis lei beassan gullat olu máilmmi gielaid, vaikko kiinnagiella ja duiskagiella orui vehá das ja dalle dahkkon. Pia lea čielga troandinsuopmaniin muitalan midjiide ahte «døden itj' klard å hold' på Jesus, men at 'n vart reist opp». De bohtet vihtta olbmo ovdan, ja mii gullat Johannes 3,16 sin iežaset eatnigillii – duiskagiella, swahili, mandarin ja maori. Mii juogadit láibbi ja viinni eahkedismállásiidbeavddis, maid gávcejahkásaččat leat láchán. Loahpas mannat olggos girkolanas lávloedettiin maorisálmma. Mii doallat ipmilbálvalusa máilmmiviidosas girkun.*

Girku lea oahppanbáiki mas lea buorre vejolašvuota oahppat oskku birra oskku duohtan dahkamiin. Mii oahpánuvvat Biibbalin go mii dan geavahit. Mii oahppat rohkadallama birra ja mii rohkadallat Ipmilii. Mii oahppat ipmilbálvalusa birra ja mii doallat ipmilbálvalusa ovttas. Dainna lágiin oktiičatnat oahpu ja máhtu oskku birra oassálastima ja muosáhusaid bokte. Oktavuota Ipmiliin guoská buot beliide olbmo eallimis. Oktasaš ságastallan ja jurddašeapmi eallima buriid ja váttis beliid birra sáhtta veahkehit mánáid ja nuoraid birget ja ovttasdoaimmat earáiguin.

Oskkuoahpahas lea ollislašvuota mas buot

muosáhusat, dagut, rituálat, dovddut, máhtut ja vásihusat duddjojot ovttas. Dat hástala min gávdnat oskkuoahpahussii bargovugiid ja arenaid maiguin sáhttit láchit dakkár ollisvuoda oahppanvásihusaid. Oskkuoahpahas deaivvadeamis lea maid dat doaibma ahte hábmet ja sosiáliseret searvevuhtii gos dahkat oskku duohtan.

Ovttasdoaimma gaskal oanehitáiggi doaibmabijuid, searvegotti bissovaš mánáid- ja nuoraidbarguid ja kristtalaš organisašuvnnaid barguid addá vejolašvuodaid jeavddalaččat oassálastit dakkár searvevuodain.

- Movt sáhttet mánát ja nuorat ja rávisolbmot searválaga oahppat oskku dahkat duohtan?
- Movt sáhttit mii láchit oskkuoahpahas mii vuhtiválda buot eallima beliid ja mii addá ollisvuoda oahppanvásihusaid?
- Gos sáhtta oskkuoahpahas dáhpuhuvvat ja geaiguin sáhttit mii ovttasbargat?

## Mii juogadit doaivaga ja ráhkisvuoda

*Surgadis soahtegovat devde vuot ođaskanálaid. TV-govat hávváduvvon mánáin ja gaskaboddosaš báhtareaddjileairrain báhkejedje oadjebas eallimii dáppe ruovttus. Muhtin nuorat digaštalle maid son sii sáhtášedje dahkat. «Mii cegget telte márkani», dadje sii. «Mii čoggit ruđaid báhtareddjiide. Mii hálidit dahkat juoidá – dál!» Ja juste dan sii dahke. Sii ceggeje telte márkani. Čogge ruđaid. Háleštedje olbmuiguin dan birra ahte mii fertet beroštit. Ahte olbmot gillájit ja mis lea ovddasvástádus sin veahkehit. Girku ii ábut dušše hállat ráhkisvuoda birra. Mii fertet dan dahkat.*

Gásttas oažžut odđa eallima. Jesus Kristusa bajásčuožžileami bokte jábmiid luhtte riegádit mii odđasit ealli doivui. Gástta bajásčuožžilandoaivva botke buot rájiid dán eallimis ja hástala min ovddasvástádussii ja ráhkisvuhtii. Gásttas ii leat jápmin mañemus sátni. Easka dalle go eallin lea nohkan, mañemus beaivvi, ollášuvvá gásta. Bajásčuožžileamis boahá čielggasin midjiide dat maid mii gásttas leat eallima čađa eaiggáduššan. Dat doaivva nanne min morrašis, vuostegiedageavvadis ja vuoitahallamis. Gásta addá midjiide doaivvu eallimis, doaivvu dan máilbmái mas mii eallit ja doaivvu mii oláha dobbelii dán máilmmi. Dat veahkeha eallima hástalusain ja addá boahteáiggidoaivvu juohke olbmui.

Ipmila ráhkisvuota bistá vaikko buot min iežamet fámut nohket. Váttis áiggiid addá ráhkisvuota ja kristtalaš doaivva fámu mii addá duostilvuoda ja dáhtu soahat dan vuostá mii lea bahá ja mii njeaidá olbmo, ja dat addá maid fámu ohcat buoret boahteáiggi. Ráhkisvuoda mielde čuovvu beroštupmi servodatbarguide searvat, min mieldeolbmuid ovddas ja dan máilmmi ovddas maid midjiide lea addán hálldašit. Ipmila ráhkisvuota ráhkkanahttá ja hástala atnit fuola ja bálvalit. Go olbmot gillájit vuoigatmeahtunvuoda, buozanvuoda, dálkkádatrivdademiid ja soadi dihte, de dat gullá máilmmiviidosas girkuviidit oasi dan bákčasis. Dat lea rávkajupmi dahkat juoidá. Dat galgá hábmet sihke sisdoalu ja bargovugiid oskkuoahpahas.

### Movt sáhtta oskkuoahpahas addit doaivaga iežas eallimii, doaivaga máilbmái ja bajásčuožžilandoaivaga?

- Movt sáhtta oskkuoahpahas ráhkkanahttit mánáid ja nuoraid birget eallima čađa?
- Leat go mis resursaolbmot ja biras mat sáhttit addit konkrehtalaš eallinveahki mánáide ja nuoraide?
- Movt sáhttit mii láchit dili nu ahte mánáide ja nuoraide lea vejolaš oinnolaš daguid bokte dahkat duohtan fuola ja solidaritehta, báikkálaččat ja máilmmiviidosasčat?
- Movt sáhttet rávisolbmot oahppat mánáid sierralágan hutkáivuodas ja doaimmain min iežamet oktasaš barggus sivdnádusa ja vuoiggalašvuoda ovddas?





## Buot stuorámus – oskkuoahpahusa sisdoallu

*De dat bissot, dát golmmás: Osku, doaivu ja ráhkisvuohta. Muhto buot stuorimus dain lea ráhkisvuohta.*  
(1 Kor 13,13)

«Buot stuorámus» čalmmustahtá máná saji Ipmila riikkas ja oskku, doaivu ja ráhkisvuođa mat leat guovddáš oskkuoahpahas. Ráhkisvuohta lea guovddáš árvodoaba mii čilge sihke dan makkár Ipmil lea ja makkár hástalus midjiide lea vuostáiváldit guhtet guimmiideamet.

### Oskkuoahpahusa sisdoalu guovddáš

*Nu lea Ipmila ráhkisvuohta almmustuvvan min gaskii ahte son vuolggahi áidnoriegádan Bártnis máilbmái vai mii ealášeimmet su bokte. Ráhkisvuohta ii leat dat ahte mii leat ráhkistan Ipmila, muhto ahte son lea ráhkistan min ja vuolggahan Bártnis min sudduid soabahussan. Ráhkásiiddán, jos Ipmil lea ráhkistan min nu, de mii ge leat geatnegasat ráhkistit guhtet guimmiideamet.*  
(1 Joh 4,9–11)

Jesus Kristus čájeha midjiide Ipmila árpmu duohtavuodas ja ráhkisvuođas. Ipmila árbmu ja ráhkisvuohta guodá min ja dahká min friddjan ráhkistit min lagamusa nugo iežamet. Oskkuoahpahas galgá danne álo čalmmustahttit kristtalaš oskku válđoássi: Ipmil čájehii midjiide ráhkisvuođa go sáddii iežas bártni Jesus Kristusa jápmit min sudduid ovddas ja soabahit buot

olbmuid ja máilmmi iežainis. Beaivválaš jorgalusas bokte rávkjuvvojit buohkat eallit ja ovdánit dan oskku maid gásttas leat ožžon. Oskkuoahpahusa válđobargu lea oahpahit doallat buot dan maid Jesus lea gohččon, vai buohkat geat leat gásttašuvvon ellet dan oskku ja doaivvus maid ráhkisvuohta almmustahtá.

Systemáhtalaš ja oktalaš oskkuoahpahas mearkkaša bissovaš ovdanáhttima ja oahppama mas oskku guovddáš ovdanbohtá čielgasit. Dat dáhpáhuvvá go girku osku ja árbevierut deaivvadit mánáiguin ja nuoraiguin doppe gos sii leat, ja addá veahki eallindulkomii ja doarjaga vai sáhtá eallit oskku árgabeaivvis. Dakkár deaivvademiid olis leat maid mánat ja nuorat mielde ođastahttimin girku árbevieruid.

Boares testamenta čilge maid gudeládje Ipmila álbmogis vuhtto osku ja movt sii dan juogadit eallenagi oahppamis:

*Gula Israel! Hearrá, min Ipmil, Hearrá lea okta. Ja don galggat ráhkistit Hearrá du Ipmilat, oba du váimmustat ja oba du sielustat ja oba du fámustat. Ja dat sánit, maid mun gohčun dutnje otná beaivvi, galget leat du váimmu alde. Ja don galggat cieggadit du mánáidasat daid, ja don galggat sárdnut daid birra, go don čohkkát du viesut siste, ja go don váccát bálgá mielde, ja go don veallánat, ja go don lihkat bajás. Ja don galggat čatnat daid mearkan du gieđaid ala, ja dat galget leat jurddašanbáddin du čalmmiid gaskkas. Ja don galggat čállit daid du viesut uksastoalppuid ala ja du poarttaidasat.*  
(5 Mos 6,4-9)



Ráhkisvuođa Ipmilii ovdanbuktit mii árgabeairituálaid bokte identitehtahuksejeaddji vugiin. Dovddastusa Ipmilii galgat doalahit váimmus ja oahpahit dan mánáide. Dat galgá čuovvut ja hábmet olles eallima, oktavuodaid min lagamuččaide ja eará olbmuide.

#### Bealit oskku oahpahusa sisdoalus

Oskkuoahpahusa sisdoallu geahččala ovttasdoallat eanjkilolbmo eallindili, girku oskku ja árbevieru, ja dasalassin čalmmustahttit kristtalaš oskku geavadis. Oskkuoahpahusa sisdoallu lea dáid beliid ollisvuohta. Oskku guovddáš, Ipmila ráhkisvuohta Jesus Kristusis, galgá oidnot čielgasit buot doaimmain, ja oskkuoahpahusa sisdoalu iešguđet beliid galgá juogadit ja daidda čiekŋudit systemáhtalaččat doaibmajuid ja ovtastallamiid bokte. Dát bealit váikkuhit nubbi nuppi ja heivehuvvojit oktii gaskaneaset. Buorre biibbalkursa sáhtá ovdamearkkadihte addit máhtu Biibbala birra, ja seammás hárbjehit atnit Biibbala ja giela jurddašit iežas eallima birra.

Systemáhtalaš ja oktalaš oskkuoahpahus lea joatkevaš doaibma masa ovddeš máhtut ja vásihusat čatnásit ođđa ja čiekŋalet máhttui ja vásihusaide. Dat mearkkaša ahte mánát ja nuorat geat ožžot oskkuoahpahusa galget oahppat daid eanemus guovddáš osiid oskkus iešguđetlágan oainnuid bealis dan duohten makkár oktavuoda ja agis sii leat.

#### Eallindulkon ja birgen eallimis

Oskkuoahpahusa galgá čatnat mánáid ja nuoraid eallindillái ja gaskkustit oskku nu ahte sii geat lea gásttašuvvon sáhttet áddet eallima ja iežaset duohtavuoda áddejumi iežaset oskku bokte golmmaoktalaš Ipmilii. Go oaidná movt Ipmil dahká ja lea historjjá čađa dahkan, de sáhtá dat leat oktavuoha mii addá iešguhttiige vásihusaide ja giela dulkot iežas eallima ja iežas muitalus.

Kristtalaš eallindulkon lea ipmirdit iežas ja

eallima dan oktavuoda mii olmos lea Ipmilii, alccesis, eará olbmuide ja buot sivdnádusa ektui. Dat sáhtá ráhkkanat eallit eallima árgabeivviid ja allabasiid, morrašis ja ilus, heahtedilis ja earáhuhttimis, akto ja searvevuoda. Eallinbirgen lea dustet eallima buriid ja bahás beivviid. Jáhkku iežas resurssaide ja doaivu boahhteáigái. Leat sivdniduvvon ja ráhkistuvvon Ipmilis, lea dat mii addá vuođu dakkár doivui.

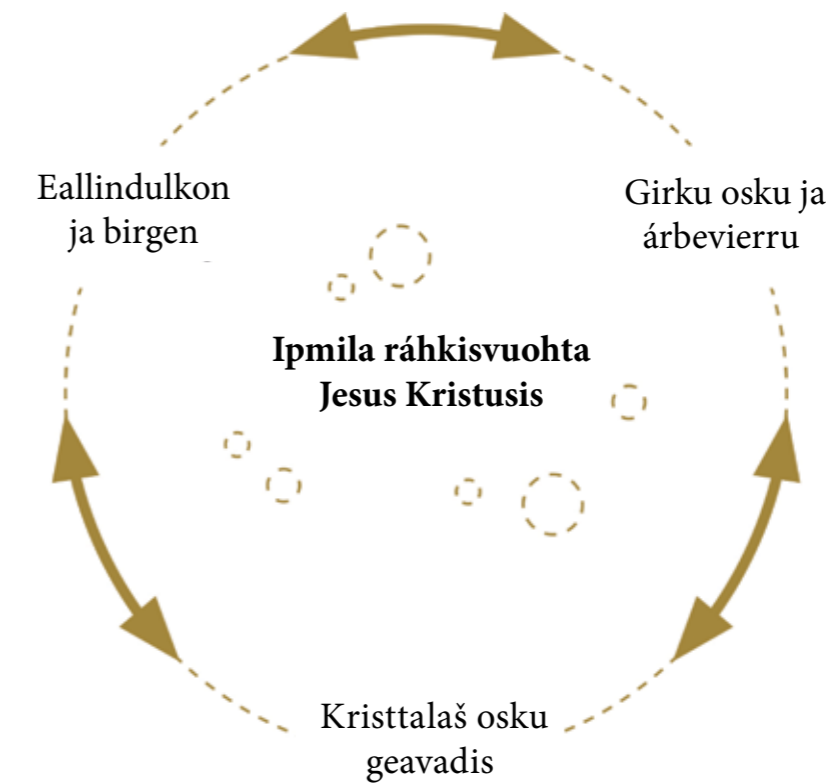
#### Girku osku ja árbevierru

Oskkuoahpahus galgá gaskkustit oskku nu go Biibbal dan muitala, dovddastusčállagiid, ipmilbálvalusa ja min kulturárbbi bokte. Min girku oahpahusárbevierru lea deattuhan oskkudovddastusa, Áhčče min /Áhččamet rohkosa ja logi báhkoma girku guovddáš oahppan. Diehtu sakramenttaid birra ja diehtu girkohistorjjá ja iešguđet árbevieruid birra, dás maid sámi árbevieruid, leat guovddáš oasit. Kristtalašvuohta lea hábmen dárnu servodaga mángga ládje ja oskkuoahpahus galgá fievrredit kristtalaš kultuvrra ja árbevieru ođđa buolvvaide.

#### Kristtalaš osku geavadis

Gásttas riegiid mii ođđasit eallit eallima Kristusiin. Duvdosat eallit dan ođđa eallima lea dehálaš oassi oskkuoahpahusa sisdoalus. Oskku dahká duohtan earret eará go rohkadallá, oassálastá ipmilbálvalusas, lohka Biibbala, lávlu máidnunlávlagiid ja bálvalusa ja čuovvuma bokte. Oažžut álgooahpu oskkus geavada bokte veahkeha eallit eallima Kristusa ráhkisvuođa ja árpmu čuovggas. Kristtalaš oskku eallin árgabeaivvis lea go olmmoš lea mieldeolmmoš ja mieldebargi bearrašis, girkus ja servodagas iešguhtege iežas eavttuid mielde.

Oskkuoahpahusa sisdoallu boahá ovdan iešguđet ge osiin nugo dát málle čájeha.



#### Movt sáhtá oskkuoahpahus addit doaivaga iežas eallimii, doaivaga máilbmái ja bajásčuožžilandoaivaga?

- Movt sáhtá oskkuoahpahus ráhkkanat mánáid ja nuoraid birget eallima čađa?
- Leat go mis resursoalmot ja biras mat sáhttit addit konkrehtalaš eallinveahki mánáide ja nuoraide?
- Movt sáhttit mii láchit dili nu ahte mánáide ja nuoraide lea vejolaš oinnolaš daguid bokte dahkat duohtan fuola ja solidaritehta, báikkálaččat ja máilmmiviidosáččat?
- Movt sáhttet rávisolbmot oahppat mánáid sierralágan hutkáivuoda ja doaimmain min iežamet oktasaš barggus sivdnádusa ja vuoiggalašvuođa ovdas?

## Oskkuoahpahusa sisdoallu

Bajilgovva čájeha mihtuid juohke bealis ja geatnegahttojuvvon váldofáttáid systemáhtalaš oskkuoahpahas. Váldofáttát leat buoiddes čálusin ja dain lea oanehis čilgehus. Muhtin váldofáttáin leat maid evttohusat konkrehta vuollefáttáide. Mielddus 2 čájeha Biibbala váldoteavsttaid bajilgova.

EALLINDULKON JA BIRGEN EALLIMIS					
	<p>Oskkuoahpahas galgá ovddidit iežasárvvu muosáhusa ja láhčit mánáide ja nuoraide vejolašvuodaid mas oidnet iežaset ja dulkojit iežaset máilmmi nu ahte Ipmil lea sin sivdnidan, ja son ráhkista ja bajásdoallá sin su ráhkisvuodainis.</p>	<p><b>Eallin- ja oskkuhistorjá</b> Mánát ja nuorat galget bargat iežaset eallin- ja oskkuhistorjái gávdnat giela oskku čuovgasa bokte golmmaoktalaš Ipmilii geasa sii leat gásttašuvvon. Dat sáhttet leat fáttát ja vásihusat bearrašis, bajásšaddamis, skuvllas ja girkus.</p> <p><b>Persovnnalaš ahtanuššan</b> Oskkuoahpahas galgá álbmotoahpu, persovnnalaš ja vuoiŋŋalaš ahtanuššama ja ovddasvástideaddji eallinmeanuid ovddidit. Hástalit etihkalaš jurddašeapmái ja daguide. Oskkuoahpahas galgá ságastallanarenan mánáide ja nuoraide.</p>	<p><b>Dat stuora gažaldagat</b> Mánát ja nuorat galget oažžut vejolašvuoda jurddašit ja ovdošit eallima stuora gažaldagaid birra kristtalaš oskku čuovvgas. Gažaldagat sáhttet leat:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>Gos mun boadán?</li> <li>Gii mun lean?</li> <li>Mii lea áigumuš eallimiin?</li> <li>Geanin mun hálidan leat/šaddat?</li> <li>Gosa mun galgган?</li> <li>Gii lea duohta ja dehálaš?</li> <li>Bahávuohta váttisvuohta</li> <li>Gaskavuohta gaskal oskku ja diehtaga</li> <li>Gaskavuohta gaskal kristtalaš oskku ja eará oskkoldagaid ja eallinoainnuid</li></ul>	<p><b>Guovddáš bealit olbmo eallimis</b></p> <ul style="list-style-type: none"><li>Gorut, iešgovva ja identitehta</li> <li>Ustivuohta ja relašuvnnat</li> <li>Iešheanasvuohta ja gullevašvuohta</li> <li>Ráhkisvuohta, seksuálitehta ja ovttasorrun</li> <li>Rumašlaš ja mielalaš dearvvašvuohta</li> <li>Dovddut ja rájit</li> <li>Moraš ja massin</li> <li>Jápmín ja doaivu</li> <li>Buorre ja bahá</li> <li>Riekta ja boastut</li> <li>Suddu ja heahpat</li> <li>Ándagassii addin ja soabadeapmi</li> <li>Osku ja eahpádus</li> <li>Oahppováldin ja barggu válljen</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>Resursahálddašeapmi ja golahus</li> <li>Dássásašvuohta ja vuoigatvuohta</li></ul>

GIRKU OSKU JA ÁRBEVIERRU						
	<p>Oskkuoahpahas galget mánát ja nuorat oahppat dovdat golmmaoktalaš Ipmila Biibbala bokte nugo Ipmila sátnin, oskkudovddastusa, sakramenta<span></span>id ja eará guovddáš osiid bokte girku oskkus. Mánát ja nuorat galget oahpásnuvvat kristtalaš allabasiide ja dan girkui masa sii gullet.</p>	<p><b>1. oskkuartihkkal</b> Mánát ja nuorat galget suokkardit maid dat mearkkaša ahte Ipmil lea olbmuid, almmi ja eatnama sivdnideaddji.</p> <ul style="list-style-type: none"><li>Ipmil sivdnida olbmo, eatnama ja univearssa</li> <li>Bahávuohta váttisvuohta</li> <li>Ipmila fuolla sivdniduvvon máilmmi ovddas</li> <li>Olmmošárvu ja olmmošoaidnu</li> <li>Hálddašanovddasvástádus</li> <li>Illu ja giitevašvuohta sivdnádusa ovddas</li></ul>	<p><b>3. oskkuartihkkal</b> Mánát ja nuorat galget oahppat movt Bassi vuoignja doalvu girkui ja bestojupmái, ja gitta bajásčuožžileapmái ja agálaš eallimii.</p> <ul style="list-style-type: none"><li>Mišovdna, máilmmiviidosas girku ja báikkálaš searvegoddi</li> <li>Girku Jesusa rumašin, ja oktasaš báhppagoddi</li> <li>Vuoiŋŋa šattut ja Vuoiŋŋa attáldagat</li> <li>Suddu ja jorgalus, dovddasteapmi ja ándagassii addin</li> <li>Bajásčuožžileami ja agálaš eallima doaivva</li></ul>	<p><b>Áhčče min/Áhččámet ja rohkos</b> Mánát ja nuorat galget oahppat Áhčče min / Áhččámet rohkosa ja dovdat eará rohkosvugiid, rohkadallamiid ja váidalusaid nugo beavderohkosiid, eahketrohkosiid, persovnnalaš, friddja rohkosa, biibbalaš rohkosiid, liturgalaš rohkosiid jna.</p>	<ul style="list-style-type: none"><li>Oasit profehtaid- ja viissisvuodagirjiitiin mas deattuhit Messiaseinnostusaid ja sosiála vuoiggalašvuodaid gáibádusaid</li> <li>Job ja gillámuša váttisvuohta</li> <li>Dat maid Biibbal muitala Jesusa eallima, jápmima ja bajásčuožžileami birra</li> <li>Jesusa veardádusat ja oahpahas Ipmila riikka birra</li> <li>Jesusa oavdodagut</li> <li>Apoastaliid daguid álgogirku ja mišovnna álggu birra</li> <li>Osiid dain girjiiin Biibbalis mas čalmmustahttet soabadeami, oskku bokte vanhurskkisin dahkkojumi ja odđa eallima Kristusis</li> <li>Loahppaáigi logu dahkamiin ja odđa albmi ja eanan</li></ul>	<p><b>Girku</b> Mánát ja nuorat galget oažžut máhtu ja diedu dan girku birra masa sii gullet, maiddái kritihkalaš perspektiivvaid girku árbevirrui ja historjái.</p> <ul style="list-style-type: none"><li>Girku máilmmiviidosas searvevuohta ja gohččun</li> <li>Válljet muhtin áigodagaid ja olbmuid girkohistorjjás omd. reformašuvnna, Martin Luther, Hans Nielsen Hauge, Lars Levi Læstadius ja eaktodáhtolaš organisašuvnnaid ásaheapmi</li> <li>Sierralágan bealit sámi girkoeallimis</li> <li>Girku ipmilbálvalus ja rituálat</li> <li>Girku arkitektuvra ja govastagat</li> <li>Girkodáidda, -kultuvra ja -musihkka</li> <li>Girku ovddasmorašbálvalus</li> <li>Girku bajásráhkadus ja demokratiija</li> <li>Girkovisti, girkogárddit ja girkolaš árbevierut</li></ul>
	<p><b>2. oskkuartihkkal</b> Mánát ja nuorat galget oahppat dovdat Jesusa ustibin, beastin ja Hearnán.</p> <ul style="list-style-type: none"><li>Jesus lea duohta Ipmil ja duohta olmmoš</li> <li>Jesus almmustahttá Ipmila buori dáhtu</li> <li>Jesus deaivá ja ráhkista olbmuid</li> <li>Soabahus ja beastin</li> <li>Jesusa jápmin, bajásčuožžileapmi ja albmáimannan</li> <li>Jesus Áhči olgeš gieda bealde ja juohke olbmo luhtte</li> <li>Jesus boahtá fas ja dahká logu</li></ul>	<p><b>Sakramenttat</b> Mánát ja nuorat galget oahppat ahte gásta ja eahkedismállasat leat árbmugaskaoamit ja oskku eallima vuoddu.</p> <ul style="list-style-type: none"><li>Jápmín ja bajásčuožžileapmi Kristusiin</li> <li>Ruossamearka gásttas ja árgabeaivvis</li> <li>Eahkedismállásat ja sudduid ándagassii addojupmi</li> <li>Odđa lihttu Ipmila ja olbmuid gaskkas</li></ul>	<p><b>Sakramenttat</b> Mánát ja nuorat galget oahttat Boares testamentas, omd. Abraham, Sara, Hagar, Josef, Moses, Rut, Ester, David, Jona, Daniel, Egyptas eretvuolgin</p> <ul style="list-style-type: none"><li>Oasit Sálmmaid girjiis; giitu ja luohttámuš, váidalus- ja máidnunlávlun, rohkosat</li></ul>			

KRISTTALAŠ OSKU GEAVADIS						
	<p>Oskkuoahpahas galget mánát ja nuorat bargat gávnnahit maid dat mearkkaša ahte Ipmil ráhkista sin, ja mii dat lea ráhkistit iežas, lagamučča ja Ipmila. Sii galget oahppat rohkadallat, lohkat Biibbala, leat ipmilbálvalusas ja čájehit ráhkisvuoda lagamužžii praktihkalaš solidaritehta bokte. Mánát ja nuorat galget beassat ovdanbuktit iežaset, sin oskku ja hutkáivuoda.</p>	<p>Rohkos Mánát ja nuorat galget beassat vásihit iešgudetlágan rohkosiid ja rituálaid mas ovdanboahhtá kristtalaš osku. Oskkuoahpahusa bokte galget sii ieža oahppat rohkadallat.</p> <p>Ipmilbálvalusa doallat Mánát ja nuorat galget oassálastit ipmilbálvalusas ja searvegotti searvevuodas gástta, rohkosa, lávluma, rohkadallama, oskkudovddasteami, eahkedismállásiid ja Ipmila sáni geavaheami bokte.</p> <p>Biibbala lohkan Mánát ja nuorat galget oahppat dovdat ja atnit Biibbala veahkkin, jeddehussan, ja oažžut das bagadallama ja movttiidahttima.</p>	<p>Lávlun, musihkka ja kultuvra Mánát ja nuorat galget beassat ovdanbuktit iežaideaset, oskku, eahpádusa, rohkadallama, ilu ja váidalusa sálmmaid, máidnunlávluma, musihkka ja eará kultuvraovdanbuktimiid bokte. Mánát ja nuorat galget oahppat guovddáš sálmmaid mat gullet allabasiide.</p> <p>Diakonijja Mánát ja nuorat galget oassálastit girku diakonála doaimmas maid ovdanbuktet ráhkisvuoda bokte lagamužžii, fáttmmasteaddji searvevuoda, sivdnádusa gáhttema ja vuoiggalašvuoda beali rahčama bokte. Mánát ja nuorat galget vásihit fuola ja árvvasvuoda.</p>	<p>Mišovdna ja ekumenihkka Mánát ja nuorat galget beassat oassálastit girku vuolgghahas máilbmái go oidnet ja vásihit ahte dat girku masa sii gullet, lea oassi globála searvevuodas mas lea máilmmiviidosas gohččun.</p> <p>Etihkka Mánát ja nuorat galget máhttit guovttegeardásaš ráhkisvuodabáhkkoma, logi báhkkoma, govttolaš láhttenjuolggadusa ja eará kristtalaš árvvuid. Sii galget bargat daiguin árvvuiguin iežaset árgabeaivvi ektui. Mánát ja nuorat galget bargat etihkalaš gažaldagaiguin kristtalaš oskku ja friddjavuoda čuovvgas. Gažaldagat sáhttet leat golahusa, juogadeami, ovttasorruma, eallima loavkikeahtesvuoda birra.</p>	<p>Ándagassii addin Mánát ja nuorat galget bargat ándagassii addojumiin: dárbu ándagassii addojupmái, bivdit ándagassii, ándagassii addojuvvon, ándagassii addit. Nuorat galget oažžut vejolašvuoda ságastallat muhtimiin, oažžut sieluovddasmorraša ja sudduid dovddasteami.</p> <p>Fástu ja biehttaleapmi Mánát ja nuorat galget oažžut duvdosiid eallit bissovaš ovdáneami mielde ja oaidnit iežaset dárbbuid dan suktii mii searvevuhtii lea buoremus.</p> <ul style="list-style-type: none"><li>Mánát ja nuorat galget oažžut vejolašvuoda oassálastit bassivádjolusain ja dan bokte muosáhit searvevuoda ja ovdošeami.</li></ul>	<p>Mielde bargit Mánát ja nuorat galget beassat dahkat duohtan iežaset oskku aktiivvalaš oassálastima ja ovddasvástádusa bokte ja go leat mielde bargit girkus ja servodagas.</p>

# 4

## Oskkuoahpahusa bajásráhkadus

### Dát plána leat moadde vuodulaš eavttu:

- Oskkuoahpahus galgá leat systemáhtalaš ja oktilaš sisdoalu ja bajásráhkadusa dáfus.
- Dat galgá ollislaš ja das galgá vissis viidodat.
- Oskkuoahpahus galgá leat buohkaid vástet geat leat gásttašuvvon, dan logu ja girjái vuoda mielde mii das lea.

### Systemáhtalaš ja oktilaš

Searvegottit galget ovdánahttit fáldadaga dákkár viidodagain ja dávjodagain mii addá dássedis ja einnostahtti oktavuoda mánáiguin, nuoraiguin ja bearrášiiguin mat leat oskkuoahpahusa ulbmiljoavkkut. Dat sáhttet leat eanjildoalut dahje doaibmabijut mat bistet oanehit dahje guhkit áiggi.

Searvegottiid ollislaš doaimmain leat sierralágan ovdanbuktin- ja ovtastallanvuogit. Ipmilbálvalus, diakonála bargu, musihkka ja kultuvrralaš doaimmat addet searvegoddái buriid rámmaid ollislaš oahppamii. Oskkuoahpahusa govdotadoaimmat galget ovtasdoaimmat searvegotti ipmilbálvaluseallimiin, mánáid- ja nuoraidbargguin ja ruovttuid oahpahasain ja oskkueallimiin.

### Govdodat, girjái vuohhta ja čiknodat

Oskkuoahpahus galgá olahit govdotadaga ovttahkahaččain ja heivet juohkehažžii, beroškeahhtá doaibmannávccas, eallindilis, sohkahealis dahje čearddalaš duogážiis. Mánáin ja nuoraid lea das riekti váikkuhit. Go galgá ráhkadit relevánta fáldadagaid mat geasuhit ja main lea čiknodat, de lea dehálaš kártet searvegotti mánáid ja nuoraid ja gullat maid sii ja sin bearrášat atnet mávssolažžan.

Oskkuoahpahus mii galgá buohkaid olahit lea mánáide ja nuoraid geain leat iešguđetlágan beroštumit, návccat ja eavttut. Dat hástala searvegotti láchit mánggabealálaš oskkuoahpahusa man sáhttá varieret sihke sisdoalu dáfus ja makkár málle vállje.

Oskkuoahpahusa galgá láchit goappaš sohkahealiide. Dan galgá vuohttit oahpahas teakstaosiid ja fáttáid válljemis, ja hástala geavahit fátmasteaddji giela mii ásaha dássásašvuoda sohkahealiid gaskkas. Go oskkuoahpahusa jodihit sihke olmmái olbmot ja nissonolbmot, de lea sihke bártniide ja nieiddaide vejolaš gávdnat ovdagovaid geaiguin sáhttet iežaset identifiseret.

Okta oskkuoahpahusa guovddáš áigumušain lea nannet mánáid ja nuoraid identitehta ja veahkehit sin birget eallima čađa. Oskkuoahpahusa bokte sáhttet mánát ja nuorat geain lea sámi duogáš oažžut doarjaga birget guovttikultuvrralašvuodas. Dat mearkkaša ahte buot riikka searvegottit galget áimmahuššat sámi kultuvrra ja identitehta go mánát ja nuorat geain lea sámi duogáš leat mielde searvegotti oskkuoahpahasas.

Soames searvegottiid álbmoga čoahkádus dahká lunddolažžan láchit vejolašvuodaid mánáide ja nuoraid geain leat iešguđetlágan čearddalaš, kultuvrralaš ja girkolaš gullelašvuodas oassálastit searvegotti oskkuoahpahasas, gulažet sii dál Norgga girkui dahje eai.

Oskkuoahpahus buohkaide mearkkaša ahte mánáin ja nuorain geain ii leat ollislaš doaibmannákca dahje leat doaimmashehttejuvvon muosáhit gullelašvuoda ja ožžot vejolašvuoda searvevuodas aktiivvalaččat oassálastit. Dat guoská maid mánáide ja nuoraid geain eai leat oinnolaš

váttut, muhto ellet váttis ruovttudilis dahje leat sosiála dahje psykalaš dahje kognitiiva váttut. Dat gáibida searvevuoda mas lea gaskaneasvuohhta ja oassálastin, mas buohkat besset iežaset láchái ollislaččat ovdánit ja ahtanuššat. Oskkuoahpahas mii buohkaide heivehuvvo, ovdanbukta dan vuoddo olmmošoainnu mii ođastusas lea.

### Oskkuoahpahusa viidodat

Systemáhtalaš ja oktilaš oskkuoahpahusa mihtomearri lea oaiváduvvon 315 diimmu viidodahkii. Daid galgá juogadit vuosttaš gávccenuppelot jagiide. Mihttu lea hábmet oskkuoahpahusa nu ahte juohkehaččas gii lea gásttašuvvon galgá dan meari oskkuoahpahasfálaldat dain jagiin. Jus searvegotti systemáhtalaš ja oktilaš oskkuoahpahas plána buohkaide geat leat gásttašuvvon, maid gullá organisašuvnnaid bissovaš fáldadagaide searvan, de sáhttet oassálastindiimmut doppe lohkkot. Lassin girkolaš oskkuoahpahasii, ožžot mánát ja nuorat maid oahpahas báikkálaš servodaga bokte, mánáidgárddis, skuvllas ja ruovttus. Girkui ovtasdoaimman daiguin lea guovddášis, vaikko sin oahpahas ii sáhte rehkenastit girkui oskkuoahpahasfálaldagaide. Dat ollislaš oaidnu mii dán plána lea oahppamii girkus, dahká iešguđetlágan ovtastallamiid ja bargovugiid oskkuoahpahasdiimmun. Sihke oahpahas ja oahppan doaimmaid bokte, gulahallan ja ságastallan, ipmilbálvalusat ja earáládje oskkuoahpahas geavadis, oassálastin ja mieldebargi doaimman, ja birasannejeaddji ovtastallamat searvegotti searvevuoda rámmaid siskkohealide, lohkkotit oskkuoahpahasas.

Ovttabeaivásaš dahkosat searvegottis dahje okta beaivi leairras sisttisoallá iešguđetlágan osiid nugo ovdamearkkadiehta boradanbottuid, stoahkama, olgodoaimmaid, joavkoságastallamiid, hutkás bargguid, ruhkosbottuid, jaskatvuoda,

ipmilbálvalusa ja oahpahas. Dakkár doaimmaid sáhttá rehkenastit diimmun jus dat doibmet ollislaččat, ja daid leat pedagogalaččat heivehan. Ovtta leairajándoris dahje dakkár sullásaččas sáhttá rehkenastit eanemus gávccii diimmu oskkuoahpahasas.

Searvegottiin leat iešguđetlágan eavttut ovdánahttit oskkuoahpahasas dakkár viidodagas. Muhtimiin leat juo viiddis fáldadaga, ja earáin fas eai leat nu olu resurssat ja árbevierut dan suorggis. Álbmoga lohku ja dan čoahkádus, geografija, resurssat ja bargoveahka leat eavttut mat gáibidit juohke searvegotti ráhkadit oskkuoahpahasas mii heive sin dillái ja vejolašvuodaide. Plána sturrodaga galgá dan vuodul árvvoštallat.

### Systemáhtalaš oskkuoahpahas ávžžuhuvvon huksen

Dás čuovvu čilgehus iešguđet ahkahaččaid iešvuodalágiid birra, ja evttohusat movt sáhttá čalmmustahttit, makkár viidodaga ja doaibmabijuid iešguđet ahkahaččaide sáhttá bidjat. Mihttu lea addit oktasaš duvdosiid searvegottiid hutkamii ja ásahit veahkkin doaibmabijuid maid sáhttá govdatit vuogáidduhttit girkui oskkuoahpahasii.

Searvegottit mearridit báikkálaš plánabargguin ieža makkár ahkejuogut heivejit buoremusat otktii daid ahkejuoguid suktii mat dás leat. Searvegottit sáhttet ráhkadit mihtu, doaibmabijuid, sisdoalu ja viidodaga báikkálaš dilálašvuodaid ektui ja dán plána vuodulaš eavttuid mielde. Searvegottiide lea ávžžuhus ráhkadit bajilgova mas oaidná goas jagis dat sierra doaibmabijut leat. Dakkár jahkejuvla lea anolaš sihke plánemis, čađaheamis ja diehtujuohkimis. Resurssain mat čuvvot plána gávdnet searvegottit eanet konkrehta hivvodagaid maiguin sáhttet čađahit systemáhtalaš oskkuoahpahasas



## 0 - 5 jagi

**DÁN AHKEÁIGODAGA DOAIMMAT:** Hukset oktavuoda ja ovttasdoaimmama ruovttuin árgabeairituálaid ásaheami, allabasiid doallamiid ja eallinvieruid birra. Ásahit searvevuoda searvegotti ja báikkálaš servodaga mánáide ja bearrašiidda. Ovdánahttit ipmilbálvalusaid mas mánát/bearrašat dovdet iežaset oadjebassan. Nannet gullevašvuoda girkui.

**VIIDODAGA MEROŠTALLAN: 50 diimmu**

Oktavuoha mii gástta mielde čuovvu, lea buorre álgu searvegoddái doaimbagoahtit ovttas ruovttuin máná bajásšattadettiin.

Daid jagiid leat eanas diedut ja ovttasbargu gástabeaivvi oktavuodas ja gulahallan dan birra movt ruoktu, ristváhnemat ja searvegoddi sáhttet ovttasbargat gástta čuovvolit. Guovddáš mihttomearit leat doarjut váhnemiid/váhnenovddasteddjiid ja movttidahttit sin vuogáiduhttit dábiid mat dahket oskku duohtan ruovttus eahketrohka, beaverohka, allabasiid doallama ja gásttačalmustahttima bokte. Biibalmuitalusat ja kristtalaš lávlagat leat guovddáš oasit mánáide oahpahit.

Go joatká doallat gulahallama ja oktavuoda maŋŋil gástta, de hukse deaivvadanvejolašvuodaid gaskal ruovttu ja searvegotti. Dan sáhtta dahkat go sádde dieduid ruovttuide reivviid, searvegotti ruovttusiidduid bokte ja oahpponeavvuid ruovttu atnui. Bovdehus doaluide maid lágideht dihto ahkahaččaid váras ja oktasašdoaluide searvegottis sáhtta ovdidit searvevuodaid bearrašiid gaskkas geain leat mánát seamma agis.

Njuoratmánáid- dahje smávvmánáidlávlun lea doaimbidju mii addá searvevuodamuosáhusa searvegottis, ja mánát ja rávisolbmot besset seammás oahppat lávlagiid, rohkosiid, stohkosiid ja mitalusaid maid lea vejolaš ruovttus atnit. Girkogirjji addin njealljehkásaččaide lea šaddan dáhpin masa oallut searvegottit miehtá riikka servet. Dat lea ovdamearkan dasa movt deaivvadeapmi girkuin ja ipmilbálvalusain sáhtta

movttidahttit oskku duohtan dahkat ruovttus lohka, lávluma ja rohkosiid bokte. Ollu sájiin lágideht čuovvolančoakkalmasaid njealljehkásaččaide ja sin bearrašiidda. Dan dahket dávjá ovttas sotnabeaiskuvllain, dahje dat lea oassi eará fálddagas dan ahkejovkui, vai sii geat hálidit, sáhttet joatkit bissovaš fálddagas maŋŋil go oanehitáiggi doaimmat nohket.

**VÁLDODOAIMMABIJUT:** Bovdehus gástti, gástaságastallan, gásta, bearaščoakkalmas ovdal dahje maŋŋil gástta, ristváhnenoktavuoha dearvuodaid dahje čoagganeami bokte ovdal gástta, njuoratmánáidlávlun, mánávuodnahoigandeavvadeapmi, bearaš-/mánáidipmilbálvalusat, njealljehkásaččaide girjji addin.

**EARÁ ÁIGEGUOVDILIS DOAIMMABIJUT:** Gástapearbma, sotnabeaiskuvla, bearaš-čoagganeami, bearaškoara, allabassebáddi, čoakkalmasat mánáide ja váhnemiidda/váhnenovddasteddjiide, doaimmat luondus, girkoskuvla gidđat ovdal go skuvla álgá, skuvlaálgima čalmustahttin.

**OVTTASDOAIMMAN RUOVTTUIN:** Oahpponeavvut ruovttu atnui, fáddaeahkedat váhnemiidda /váhnenovddasteddjiide ja ristváhneniidda, gulahallan internehta bokte.

## Mánávuoda 6–12 jagit

**DÁN AHKEÁIGODAGA DOAIMMAT:** Aktiivvalaš oassálastimiin suokkardit ja oahppat guovddáš fáttáid kristtalaš oskkus. Vuogáiduhttit kristtalaš oskku dábiid geavadis. Fuolla ja ovdasvástádus earáid ovdas.

**VIIDODAGA MEROŠTALLAN: 145 diimmu**

Alit agi mielde čuovvu eanet iešheanalasvuoha, muhto mánávuodajagiin lea ain mávssolaš ovttasdoaimmat váhnemiiguin/váhnenovddasteddjiiguin ja bearrašiiguin. Vuoddoassi máná oskkuoahpahas lea ain dat osku maid bearaš duohtan dahká. Dadistaga šaddet searvegotti searvevuoha minddár ja girkui oahpásnuvvan mávssolaš resurssat ovttas ruovttuin. Mánáide rahpasit odđa arenat skuvlla ja eanet friddjaáiggi doaimmaid bokte.

Dás lea guovddášis čáhkehit saji vuoiŋnalaš eallimii ja oahppamii mitalusaiguin, lávlagiiguin, stoahkamiin ja suokkardallamiin. Seammás galget mánát oazžut vejolašvuoda muosáhit mášu ja dovdat bassi lagasvuoda iežaset eallimiin. Go beassá ovdosit ipmašiid ja govastagaid, de dat sáhtta leat mávssolaš máná vuoiŋnalaš ovdáneapmái. Dát jagit leat oallugiidda dakkárat goas oahppan ja birget odđa hálasuiguin lea somá. Go ieš máhtta lohkat, de rahpasit odđa gáldut muosáhusaide, ja lea gelddolaš oahppat eará árbevieruid ja kultuvrraid birra. Mánávuodajagiid lea vuogas áigi oahpásnuvvat biibalmuitalusaid ja eará mitalusaid. Lea buorre oahppan diktit mánáid iežaset mitalit mitalusaid viidáseappot.

Dán agat mánáin leat buorit eavttut oahppat oskkuoahpahas máhttobeliid. Dáid ahkahaččaid sáhtta movttidahttit oahppat bajiloavvi ovdamearkkadihte Áhčče min/Áhččamet rohkosa, sálmmaid, biibalvearssaid ja oskkudovdastusa. Ahtanuššan ovdasvástádusa ja bargguid bokte leat buorit oahppanvuogit searvegotti searvevuodas ja ruovttus.

Dán áigodagas heive systemáhtalaš oahpahas ovdánahttit, dat sáhttet leat kursafálddagat maŋŋil skuvlla, skuvlaluopmodahkosat, fálddagat plánenbeivviide ja vahkkoloahpaide. Dat addá bissovaš oahppanmannolaga ja ovdánahtta joatkit oktavuoda mánáiguin ja sin bearrašiiguin. Dán áigodaga loahpas rivdet mánát eanet nuorravuodaagi guvlui. Sii eai leat mánát eaige nuorat. Searvegoddái lea hástalus ovdánahttit sierra doaimmabijuid dáidda beallešattogiidda. Beallešattogiin lea rumašlaš ja mielalaš ovdáneapmi. Guovddášis dán áigodagas lea eretluvven, iežas identitehta nannen ja eanet iešheanalasvuoda háhkan ruovttu árvvuid ektui.

Nuorraolmmoš lea dávjá hearki ja lea ozus, ja dárbbasa duodaštusa. Ustibat leat dehálaččat, ja sii suokkardallet searválaga árvvuid ja válljenvejolašvuodaid. Dat mearkkaša maid eanet jurddašeami oskkolat ja eksistensiála gažaldagaid birra. Olgguldasa váikkuheapmi musihka, filmmaid, odđamálletvuodaid, internehta ja eará mediijaid bokte lea mángasiidda dehálaš ovdánahttit diđolašvuoda iežas hárrái. Dál leat stuorát gáibádusat ja lea garraset deaddu olahusaide. Go dán áigodagas sáhtta veahkkin addit oadjevasvuoda iežas árvui ja resurssaide, de lea dat buorre eallineahkki.

**VÁLDODOAIMMABIJUT:** Gástaklubba guđajahkásaččaide, skuvlaálgima čalmustahttin, biibalkursa ja girkoskuvla, idjadit girkus, 10 jagi gastaávvudeapmi, leaira, bálvalusbarggut, čalmustahttit hellodagaid girku riegádanbeaivin, mánáid-/bearašipmilbálvalusat.

**EARÁ ÁIGEGUOVDILIS DOAIMMABIJUT:** Čoakkalmasat mánáide mas bearrašat boradit ovttas ja loahpahit liturgalaš vuogiin. Girku allabasiid ja mearkabeivviid čalmustahttin. Earálgán Halloween ávvudeapmi (buot basiid beaivi). Doaimmabeaivi/-beaivvit plánenbeivviid ja skuvlaluomuid áigge, mitalusčoagganeami, gávnnašvájoleami, ruovttus-orrut-leaira, klubbafálddagat, doaimmafálddagat sierralágan beroštumiin nugo musihka, lávlun, dánson, dráma, olgun elošteapmi, valáštallan, digitála mediijaid geavaheapmi. Joatkevaš barggut mánáid- ja nuoraidorganisašuvnnaid olis. Bálvalusbarggut searvegottis ja lagasbirrasis, ipmilbálvalus mas lea čanastat diakonijai, mišovdnii, solidaritehtii ja sivdnádusa gáhttemii.

**OVTTASDOAIMMAN RUOVTTUIN:** «Oskkuoahpahas rávisobmuide» čoakkalmasat váhnemiidda/váhnenovddasteddjiide mas besset diehtit mánáid bargguid birra doaimmabijuid olis. Váhnenukursat áigeguovdilis fáttáiguin. Diedut dáid ahkahaččaid girjjálašvuoda ja filmmaid birra.

## Nuorravuodaáigi 13–18 jagiin

**DÁN ÁIGODAGA DOAIMMAT:** Ásahit ipmárdusa kristtalaš oskkus man birra lea ollislaččat jurddašan iežas eallinhistorjjá ja boahtteáiggi ektui. Kristtalaš osku geavadis mas deattuha ipmilbálvalusa ja dan ovttasdoaimmama joatkevaš doaibmabijuiuin nuoraide. Oadjebas iešipmárdus ja identitehta, máhttájeaddji ja čuovvun, välljen, mieldebargi ja solidaritehta.

**VIIDODAGA MEROŠTALLAN:** 120 diimmu, mas 60 diimmu gullet konfirmašunáigái.

Nuorravuodajagiin lea olu mii rievddada ja olu hástalusat. Dat lea áigi ovdánit ja geahččalit, searastallat, šaddat iešheanalassan ja välljet. Oskkoldahkii gullevašvuohta dovdo juogan maid sáhtta välljet viiddis oskku- ja eallinoaidnugirjávuođas. Oahppováldin, ovttasorrun, servodatgažaldagat ja árvvut, oskku- ja eallingažaldagat leat dalle áigequovdilis gažaldagat. Girku lea searvevuođa arena gos nuorat galget ožžut máhtu, duvdosiid jurddašit, vejolašvuođaid ságastallat dehálaš eallin- ja árvvuidválljemiid mat gusket sidjiide, ja vejolašvuođa ovdanbuktit iežaset oskku. Dáid áigodagaid leat earát, geat leat seammá agis, mávssolaččat ságastallanguoibmin ja ovdagovvan. Dattege lea maid dehálaš ahte nuorat deivet ollesolbmuid geat astet singuin ságastallat ja leat olamuttus.

Lea hástalus govdatit olahit dáid ahkahaččaid. Nuoraid árgabeaivvit leat dávjá dievva doaimmain. Girku oskkuoahpahus välljejuvvo mánggá eará fálaldaga gaskkas. Dat dilli gáibida doaibmabijuiin kvalitehta ja movttidahttin- ja diehtojuoahkinbarggaid.

Girku ferte leat doppe gos nuorat leat. Lea dárbbášlaš hutkat ovttasbarggu, erenoamážit kristtalaš nuoraidorganisašuvnnaiguin ja eará báikkálaš joavkkuiguin ja servviiguin. Lassin oskkuoahpahussii, lea eanas searvegottiin lunddolaš láhčit vejolašvuođa čiekŋudit oskui ja doallat čoakkalmasaid dávjit. Dakkár barggaid sáhtta ovttasbargat iešguđetlágan ovttasbargoguimmiiguin ja doibmejeddiiguin. Nuoraid berre searvvahit plánenbargguide maid doaimmat galget nuoraid olahit.

Norgga girku vuoruhá nuorra mielde mearrideami. Lea mávssolaš láhčit nuoraide vejolašvuođaid ja dahkat dovddusin dan ahte nuorat sáhttet girkodemokratiija oassálastima bokte searvat ja váldit ovddasvástádusa iežaset báikkálaš girkus. Dat sáhtta leat luohttámušdoaimma ja eará mieldebargi vuogit.

Jagit ovdal konfirmašuvnna leat hástaleaddjit

nagodit doalahit ja nannet daid oktavuodaid maid mánnávuoda rájes leat ásašan. Dalle lea dehálaš movttidahttit sin välljet girku konfirmašunfálaldagaid. Girku vuoruhá konfirmašunáiggi oskkuoahpahussan nuoraide. Dan áiggis ožžot nuorat ollislaš deaivvadeami oskkuoahpahusa sisdoaluin viiddis oahppanáiggi bokte searvegottis. Konfirmašunáiggi birra čállit boahtte kapihtalis.

Konfirmašunáiggi maŋŋil sáhtta oskkuoahpahusa oktavuoda joatkit. Vuosttaš jahki maŋŋil konfirmašuvnna lea mearrideaddji girkolaš beroštumi hárrái. Mánggas hálidit fas deaivvadit dahje dan sullasaš ovtastallamiin čuovvolit konfirmašuvnna. Muhtimat hálidit bargat searvegottis juogo mieldebargin dahje jodiheaddjin. Dakko lea vejolašvuohta ráhkadit fálaldaga mas nuorat ožžot vejolašvuođa iežaset ovdánahttit earáiguin ovttas. Oskkuoahpahusas sáhtta vehá earálágan vuohki go dat mii lei ovdal konfirmašuvnna, ja sáhtta oppalaš fáttáid main nuorat beroštit, relateret oskui. Nuoraidipmilbálvalusat sáhttet doaibmat váldoarenan girku oskkuoahpahusas nuorravuodaáiggis, masa nuoraid searvvahit plánemii ja čađaheapmái.

Ságastallanjoavkkut heivejit persovnnalaš oassálastimii ja jurddašeapmái. Lea dehálaš muitit ahte nuorat leat resurssat girkus, muhto nuorat galget maid beassat leat girkus almmá ovddasvástádusa haga.

Olu sajiin riikkas fertejit nuorat fárreret ruovttus eret go álget joatkkaskuvlii.

Ovttasbargu oskkuoahpahusain gaskal ruovttusearvegotti ja organisašuvnnaid ja searvegottiin gos skuvla lea, sáhtta leat ávkálaš. Doaibmabijuid sáhtta maid lágidit vahkkoloahpaid, allabasiid áiggi ja luopmoáiggi, dalle go nuorat leat ruovttus. Oskkuoahpahussii lea mávssolaš láhčit vejolašvuođaid mat addet gullevašvuođa girkui ja sajáiduvvan oskui mii guoddá mánáid ja nuoraid eallima iešguđet áiggiid čađa.

**VÁLDODOAIBMABIJUT:** Doaibmabijut mat čujuhit konfirmašunáigái diehtun, movttidahttimii ja oktavuodaid ásaheapmái. Konfirmašunáiggi: gč. kapihttal 5. Konfirmašunáiggi čuovvoleapmi govdatat fálaldagaiguin, leaira, jodiheaddji ovdáneapmi, mieldebargi, bálvalusbarggut, nuoraidipmilbálvalusat ja ságastallanjoavkkut.

**EARÁ ÁIGEGUOV DILIS DOAIBMABIJUT:** Seminárat, kursat láigolatnjoarruide, leairrat, deaivvadeamit, lágideamit russaáiggi, ollesolbmočalmustahhtin, skuvlasearvi, klubba, koara, olgodoaimmat, valáštallan, solidaritehtadoaimmat ja ekumenihkka, interneahhta, filmmat ja mediiija. Lágideamit miessemánu 1. beaivvi čuovganeapmái, miessemánu 17. beaivái, ođđabeairuohta, mihcamáraid jna. Bargin eaŋkildoaluid oktavuodas, joatkevaš barggus ja luohttámušdoaimmat.

**OVTTASDOAIBMAN RUOVTTUIN:** Čoakkalmasat váhnemiiguin/váhnenovddasteddiiguin girkus sáhttet addit vuogasvuođa ságastallat ja ovttasdoaimmat. Konfirmašuvnna oktavuodas sáhttet dat leat erenoamáš áigequovdilát. Fáttat sáhttet leat girku, osku ja identitehta, ovttaseallin, seksuáliehta, etihkka, nuoraidgažaldagat, váhnenrolla.



## Konfirmašunáigi

Konfirmašunáigi mihttu lea boktit ja nannet oskkueallima maid gásta addá, vai nuorat ellet eallima biehttaleamis ja oskkus, rohkadallamis ja bálvalusas Jesus Kristusa máhttájeaddjin ruovttus, searvegottis ja servodagas.

**ČALMUSTAHTTIN:** Konfirmašunáigi galgá addit ollislaš bajilgova oskkus ja addit nuoraide vejolašvuoda deaivvadit beliiguin mat leat oskku sisdoalus, duohtan dahkamis ja searvevuodas ja gulahallat konfirmánttaiguin sin eallingažaldagaid birra.

**VIIDODAGA MEROŠTALLAN:** 60 diimmu

Konfirmašuvnnas lea guovddáš sadi Norgga girku oskkuoahpahas, ja lea, seammaládje go gásta, govdotatdoaimbidju mii lea sajáiduvvon buot searvegottiide. Oskkudoahpahas ođasmahttin ja viiddideapmi mearkkaša ahte konfirmašunáigi galgá ovdánahttit ja nannet sisdoalu ja viidodaga dáfus. Konfirmašunáigi galgá searvvahit báikkálaš oskkuoahpahasplánii.

### Konfirmašuvdna ja gásta

Sátni *konfirmašuvdna* boahká latiinnalaš vearbbaš *confirmare*, mii mearkkaša nannet, duođastit dahje deattuhit.

Girku vuosttaš áiggi lei konfirmašuvdna oassi bismma gásttašeamis, bisma vuoiddadii ja buressivdnidii su gii lei gásttašuvvon. Praktikalaš sivaiddat geažil earuhedje konfirmašuvdna ja gástta goabbat áigái. Danne leat dan ipmirdan sierra dahkun, ja áiggi mielde sierra sakramentan lassin gástii.

Reformá jodiheaddjit doalahedje konfirmašuvdna ortnegin, muhto ipmirdedje dan

nuorra olbmo ráhkkaneapmin vuosttaš eahkedismállásiidda. Dan ráhkkaneapmái gulai katekismaoahpahas ja dan máhtu galgai almmolaččat geahččalit. Dat ipmárdus lei earret eará vuodđun dalle go konfirmašuvnnain álge Norggas jagis 1736. Ieš konfirmeren lei almmolaš duođastus, ja konfirmánttat vuostáiválde Ipmila duođastusa ja duođastedje ieža persovnnalaččat ahte hálidit eallit gástta lihtus.

Dovddasteamis duođastussii Lutherlaš árbevierus lei konfirmerema sisdoallu gástalohpádusa duođastus, dovddastus ja buressivdnádus gieđa oaivvi ala bidjamiin. Jagis 1981 oáččui Norgga girku ođđa ortnega ja konfirmašuvdna šattai ovddasrohkos- ja buressivdnádusdahkun. Konfirmánttaáigi lea ain konfirmánttii hástalus ja vejolašvuodha dovddastit oskku.

Almmatge lea deaddu sirdášan konfirmašun*beaivvis* ja ovddasrohkosdagus konfirmašun*áigái* mii, lassin árbevirolaš

oahpahussii, lea oahppanáigi mas leat olu vejolašvuodas deattuhit dakkár searvvaheaddji bargovugiid go ságastallanjoavkkut, leairrastallan, bálvalusbarggut ja beroštusjoavkkut.

Váldooassi dálá konfirmašunteologijias lea ahte Ipmil duođasta juohke áidna konfirmántta oskkus ja eallimis. Go oassálastá konfirmašunáigis, de sáhtta nuorraolmmoš vásihit, jurddašit ja nannejuvvot oskkus ja iežas gullevašvuodas girku. Loahpalaš konfirmánttaipmilbálvalusas rohkadalloyuvvo konfirmántta ovddas, ja girku duođasta ahte dat nuorra lea gásttašuvvon eallit Kristusis.

Konfirmašunáigi vuodđu lea gásta seammaládje go oskkuoahpahussii minddár ge. Gásta lea eaktu oassálastit loahpalaš ovddasrohkospmilbálvalusas. Dainna lágiin deattuhuvvo gástta vuodđomearkkašupmi oskui ja gullevašvuhtii Kristusii ja girku.

Go searvegoddii bovde konfirmašuvdnii, de galgá čielgasit dadjat ahte konfirmašunáigi lea rabas sihke nuoraide geat leat gásttašuvvon ja nuoraide geat eai leat gásttašuvvon. Nuoraid, geat eai leat gásttašuvvon, hálida girku konfirmašunáigis bagadallat dakkár proseassain mii addá nuorraolbmui alccesis vejolašvuoda válljet maid dahká oskku ja gástta ektui.

### Sirdinriita

Konfirmašuvdna lea árbevirolaš ipmárdusas dehálaš eallinriita mas nuorra olmmoš sirdá mánas ollesolbmo muddui. Konfirmašuvdna doaimbá ain nudaddjon sirdinriitan, vaikko servodagas lea olu rievdan ja konfirmašuvdna ii šat čalmustahte nuoraid sirdima ollesolbmuid searvá. Konfirmašuvdna addá vuogasvuoda nuoraide gulahallat searvegotti searvevuodas go sidjiide lea dán agis mávssolaš jurddašit oskku, árvvuid ja válljemiid eallimis. Oskkoldatlaš ollesolbmoahki Norggas lea vihttanuppelot jagi. Konfirmašunáigi sáhtta danne atnit áigin mii dahká girku miellahtuid ollesolmmožin.

### Konfirmašunáigi sisdoallu ja bajásráhkadus

Konfirmašunáigis galget konfirmánttat bargat buot váldofáttáiguin maid oskkuoahpahas sisttisdoallá, nugo daid leat čilgen dán plána 3. kapihtalis. Sisdoalu válljema galgá geahččat searvegotti oppalaš oskkuoahpahasplána ektui, ja hukset dan oskkuoahpahussii maid konfirmánttat leat ovdal bajásáddanáigis oahppan. Galgá deattuhit ahte konfirmašunáigi lea joatkka, iige

dušše geardduheapmi ja čoahkkáigeassu.

Konfirmašunáigis galget buohkat bargat oskkudovddastusain, Áhčče min / Áhččámet rohkosiin ja báhkkomiiguin. Sii galget dovdat bures ipmilbálvalusa, sakramenttaid ja Biibbala stuora muitalusa, gehččojuvvon iežaset ja searvevuoda muitalusa čuovggas. Konfirmašunáigi galgá nannet nuoraid iežasárvvu muosáheami ja láchit dili nu ahte konfirmánttat oidnet iežaset sivdniduvvon, ráhkistuvvon, bestojuvvon ja bajásdoalahuvvon Ipmila ráhkisvuoda bokte. Konfirmánttat galget bargat iežaset oskkuin ja ovdošemiin ságastallamiid ja jurddašemi bokte. Nuorat galget oahpásnuvvat ja beassat oassálastit iešgudet vugiide oskku duohtandahkamis, mii addá máhtu ja oskkumuosáhusaid. Konfirmašunáigis galget konfirmánttat beassat oahpásnuvvat ja oassálastit searvegotti bargguin.

**VÁLDODOAIMBABIJUT:** Ipmilbálvalusat, oahpahas, diakonijja ja ruhkoseallin leat guovddáš bargovuogit maid vuodul hukse konfirmánttaoahpaheami.

**EARÁ ÁIGEGUOVVILIS DOAIMBABIJUT:** Oassálastin searvegotti nuoraidbarggus, leairrat, ságastallan- ja beroštusjoavkkut, fáddačoahkkimat, bálvalusáksšuvdna, prošeaktabargu, musihkka, dánsun ja drámá.

Konfirmašunáigis besset konfirmánttat mannat proseassaid čađa ja hukset oktavuodaid. Jurddašepmi ja čieknudeapmi oktasaš muosáhusaiguin, oahpahas ja iežasbargu leat proseassat mat gáibidit guhkit áiggi searvevuoda. Bargat beaivelahkiid dahje olles beivviid, vahkkoloahppamátkit ja leairrat addet saji dakkár ovdáneapmái ja berrejit danne leat oassin searvegotti konfirmánttaoahpaheamis. Ságastallamat konfirmánttaiguin guovttá gaskan ja smávit joavkkuin, addá vejolašvuoda oahpásnuvvat ja heivehit juohke oktii dakkár konfirmašunáigi mii sutnje lea buoremus.

### Konfirmašunáigi ipmilbálvalusat

Ipmila sátni ja sakramenttat ipmilbálvalusa searvevuodas leat guovddáš vuogit vásihit oskku duohtan dahkama. Konfirmašunáigi ipmilbálvalusat ja konfirmánttaid sadi searvegotti searvevuodas speadjalastet ipmilbálvalusa guovddáš saji oskkuoahpahas.

Lea buorre sihke konfirmánttaide ja



searvegoddái oahppavaš searvevuotán go konfirmánttat servet ráhkkanit ja čadahit visot dahje osiid ipmilbálvalusas. Konfirmánttat leat mielde dahkame ipmilbálvaluseallima mánggabealágin go sii leat das bargame ja oassálastet mieldebargin. Go konfirmánttaid namuhit ovddasrohkosis sierra, de leat sii sierraládje birastahttojuvnon searvegotti ovddasrohkosis miehtá konfirmašunáiggi.

Konfirmašunáigi galgá sistsisdoallat unnimus gávccii ipmilbálvalusa. Ipmilbálvalusat mat sierraládje gullet konfirmašunáigái lea ipmilbálvalus mas lea presentašuvdna, ságastallanipmilbálvalus ja konfirmašunipmilbálvalus mas lea ovddasrohkosis juohke konfirmántta ovddas. Konfirmánttat berrejit vásihit iešguđetlágan ipmilbálvalusvugiid konfirmašunáiggis, nugo mearrádušat dadjet girjiis *Gudstjenestebok for Den norske kirke*. Ipmilbálvalusbargguide galgá čáhkát sihke variašuvdna ja girjávuotta, ja seammás doalahit dan mii lea oahpis ja báikkálaš iešvuoda.

#### Bearrašiid searvvaheapmi

Lea ávkkálaš váldit fárrui konfirmánttaid ja sin váhnemiid/váhnenovddasteddjiid pláneta ja čadahit konfirmašunáiggi, vai sihkarastá mielde mearrideami ja čatnašumi konfirmánttaid ja bearrašiid dárbbuide ja sávaldagaid.

Ovttasbargu ja searvádallan váhnemiiguin/váhnenovddasteddjiiguin lea konfirmašunáiggis dehálaš. Sii sáhttet searvat pláneta ja čadahit oahpahusa iešguđet osiid. Lassin váhnenčoahkkimiidda sáhtta heivehit deaivvadeami mas váhnemat/váhnenovddasteddjit ja konfirmánttat barget ovttas fáttáiguin mat gullet oskku- ja eallingažaldagaid. Konfirmašuvdna addá maid buriid vejolašvuodaid searvvahit ristváhnemiid ovddasrohkosisbálvalusa bokte ja bovdet sin iešguđetlágan searvevuhtii konfirmašunáiggis.

Konfirmašunáigi lea mávssolaš áigi bearrašiidda, sihke lagamus bearrašii ja olles boavjái. Nuorat ellet iešguđetlágan bearraščoahkádusain. Girku galgá dustet hástalusaid maid dat mielddisbuktet huksejeaddji ja fátmasteaddji vugiin.

#### OVTTASDOAIBMAN RUOVTTUIN:

Váhnenčoahkkimat/kurssat fáttáiguin nu go konfirmašuvdna, nuoraidgažaldagat ja váhnenrolla, ovttaseallinfáttát, osku ja identitehta, etihkalaš fáttát. Mieldebargi konfirmašunáiggi plánemiid ja doaibmabijuid čadahemiin.

#### Konfirmašunáiggi rámmat

Konfirmašuvdna čadahit dábálaččat dan jagi go konfirmántta deavdá 15 jagi.

Konfirmašunáigi čadahuvvo unnimusat gávccii mánu áigodagas. Dasa leat meroštallan 60 diimmu. Ovttá jándora leairras dahje dakkár sullásaš sajis sáhtta rehkenastit sullii gávccii diimmu oskkuoahpahusa. Go galgá vuhtiiváldit ahte konfirmašunáiggis lea jeavddalaš oktavuotta gaskal konfirmánttaid ja searvegotti, de eai sáhte leairrat leat eanet go 50 proseantta konfirmašunáiggi oppalaš áiggis.

Konfirmašunáigi čadahuvvo searvegotti searvevuoda rámmaid siskobealde, ja lea ovttasdoaibman gaskal virgáduvnon ja eaktodáhtolaš mieldebargiid. Konfirmašunáiggi ollislaš vuohki ja viidodat dahká searvegotti bargiide lunddolažžan ásahtit plánemis ja čadaheamis fágaidrastideaddji ovttasbarggu, vai oahpahus, ipmilbálvaluseallin, diakonijja, girkomusihkka ja ovttasbargu searvegotti eará doaibmaiguin leat mielde ollislaččat heivehuvnon konfirmašunáigái searvegotti searvevuoda rámmaid siskobealde.

Girkolága §:s 36 daddjo ná. «Konfirmasjonsopplæring skal ikke legges til skolens tid, med mindre særlige grunner tilsier det og kommunen har gitt sitt samtykke. Med særlige grunner menes tilrettelagt opplæring for funksjonshemmede, avstander som krever skoleskyss eller liknende forhold som gjør det svært vanskelig å gi et tilfredsstillende opplæringstilbud utenom skolens tid.»

Konfirmašunáigái ráhkaduvvojit resurssat mat čilgejit konfirmašunáiggi sisdoalu, organiserema ja bargovugiid veahkkinn searvegotti báikkálaš plánabargguide. Dat resurssat fievrredit dán kapihttala fáttáid viidáseappot.

## Guovddáš bealit ollislaš oskkuoahpahas

Ollislaš oskkuoahpahas leat mánga beali mat leat guovddážiis searvegotti doaibmain. Dán kapihtalis leat árvalusat ja veahkki jurddašepmái oahpahas.

- Báikkálaš oskkuoahpahasplánas galget leat strategiijat dasa movt daid beliid váldá fárrui searvegotti oskkuoahpahasii.

#### Ovttasdoaibman ruovttuin ja bearrašiin

Bearaš ja ruoktu leat deháleamos oassálastit mánáid ja nuoraid bajásšaddamis ja ovdáneamis. Váhnemiid/ váhnenovddasteddjiid árvvut, eallinoaidnu ja árbevierut ásahtit oahppanbirrasa mas mánát ja nuorat bajásšaddet ja mii sin báidná. Searvegoddii, váhnemat/ váhnenovddasteddjiid ja ristváhnemat galget ovttas čuovvolit gástta gohččosa. Danne lea searvegoddái dehálaš ovttasbargat ruovttuin ja ráhkkanahhtit ja movttidahtit atnit kristtalaš oskku, árvvuid ja árbevieruid ealasin bearraša eallimis. Searvegotti oskkuoahpahas galgá láchčit dili vai lea vejolaš ovdánahtit buriid oktavuodaid ja buori ovttasdoaimma bearrašiin.

Oktavuotta maid ásahta gásttas, lea buorre álgu ovttasdoaibmami searvegotti ja ruovttu gaskkas. Oskkuoahpahas iešguđet doaibmabijuid bokte sáhtta váhnemiid/váhnenovddasteddjiid, ristváhnemiid ja bearraša minddár searvvahit

doaibmabijuid plánemii ja daid čadaheapmái, ja movttidahtit sin ieža čadahit doaibmaid oassálastiide manjil. Doaibmabijuide, maid hutká, sáhtta lasihit bearraša oskkuovdanbuktimiid ja ásahtit oahpisvuodaovddu ja gaskkustit dohkkeheami.

Oskkuoahpahas addá buriid vejolašvuodaid čohkket bearraša ja nannet mánáid ja nuoraid fierpmádaga. Mánát bajásšaddet iešguđetlágan bearrašiin. Gulahallan ruovttuiguin ja oskkuoahpahas láchčimis galgá sadi girjávuhtii vai buohkat dovdet iežaset searvvahuvnon. Doarjut bearrašiid lea nannet mánáid ja nuoraid bajásšaddaneavttuid. Sáhtta leat sierrá hástalus gulahallat joavkkuiguin searvegottis geaiguin virgáduvnon ja eaktodáhtolaš bargiin dábálaččat ii leat oktavuotta.

Ovttasbarggu oskkuoahpahas ruovttu ja searvegotti gaskkas, sáhtta áimmahuššat go searvvaha váhnemiid/váhnenovddasteddjiid hábmet, čadahit ja eválueret oskkuoahpahas doaibmabijuid. Dan sáhtta dahkat go váldá váhnenáirasiid mielde daidda lávdegottiide main lea ovddasvástáduš searvegotti oskkuoahpahas, referánsajoavkkuin, konkrehta bargguin čadahit doaibmabijuid ja go systemáhtalaččat čohkke eválueremiid oskkuoahpahas doaibmabijuin.

- Movt sáhttet searvegoddii ja bearrašat doaibmat guđet guimmiide gaskaneas resursan oskkuoahpahas?
- Movt sáhtta searvegoddii ásahtit buriid gulahallanvugiid ruovttuiguin ja ristváhnemiiguin gástta oktavuodaš ja gástta gohččuma čuovvoleamis gásttašuvvomiid čadat bajásšaddanáiggi?
- Movt sáhtta oskkuoahpahas doaibmabijuid láchčit nu ahte váhnemiid/váhnenovddasteddjiid, ristváhnemiid ja boavjii sáhtta oázžut fárrui oassálastimii, hábmemii, čadaheapmái ja eválueremii?
- Guđeládje sáhttet váhnemat/váhnenovddasteddjit ja ristváhnemat oázžut dieđuid relevánta oahpponeavvuid birra mat leat ávkin dahkame oskku duohtan ja dan juogadit gaskaneaset ruovttus?

### Mánáid ja nuoraid mieldeváikkuheapmi

Dát plána deattuha mánáid ja nuoraid ollislaš oassálastima searvegotti searvevuodas.

Bajilčállagis «Mii juogadit» boahtá ovdan ahte searvegotti searvevuodas leat buohkat lotnolagaid vuostávdidi, oassálasti ja mieldebargi.

Mieldeváikkuheami sáhtttá girku erenoamážit vuodustit kristtalaš olmmošoinnuin, gástoainnuin ja oppalaš báhppagotti ipmárdusain. Mánáid ja nuoraid riekti mieldeváikkuhit lea maid áigeguovdil servodagas minddár. Mieldeváikkuheapmi lea go sáhtttá váikkuhit mearrádusaid ja proseassaid nu ahte iešgudet ge olbmo oaidnu oázžu váikkuhusaid mearrádusaide mat dahkkojit, ja ahte iežas oassálastin lea duvddan čađaheapmái. Dat mearkaša rievtti doahttaluvvot ja adnojuvvot árvvusin, ja addit mánáide ja nuoraide saji iežaset ovdanbuktit.

Searvegotti galgá ovdánahttit relevánta oskkuoahpahusa masa oassálastit ožžot eaiggátvuoda ja movtta oassálastit. Buot mánáin ja nuorain leat resurssat maiguin sáhttet dasa searvat nugo jurdagat ja sávaldagat, máhttu ja beroštupmi searvat bargguide. Searvegotti báikkálaš oskkuoahpahasplána barggu galgá ge láchit nu ahte lea duodas vejolaš searvat oskkuoahpahusa jodiheapmái, plánabargguide, čađaheapmái ja eválueremii. Mieldeváikkuheami sáhtttá vuhtiiváldit sihke pedagogalaš vugiid ja organisatuvrralaš doaibmabijuid bokte.

- Guđeládje sáhttet mánát ja nuorat váikkuhit searvegotti mearrádusaid oskkuoahpahusa jodiheamis ja ovdánahttimis?
- Movt lea doaibmabijuid čađaheami ja eváluerema vejolaš láchit vai eankilolbmo oassálastin sáhtttá vuhttot?
- Makkár vejolašvuodaid oaidnit mii girku ja organisašuvnnaid demokratiija ovdánahttimis oskkuoahpahusa hárrái?

### Fátmmasteapmi ja láchin

1. Kor 12 dadjá girku lea rumaš mas mii buohkat leat lahtut ja dárbbasit guhtet guimmiid. Kristtalaš olbmoaidnu deattuha ahte buohkat leat sivniduvvon ovttárvosažžan Ipmila gova mielde. Buohkain lea seamma olmmošárvu ja buohkain lea juoga mainna sáhtttá veahkkin doarjut. Olmmošvuoigatvuodát deattuhit juohke olbmo rievtti ovdanbuktit iežas oskku ja eallit dan mielde. Heivehuvvon oskkuoahpahusa galgá vuogáiduhit searvegotti vuoddoipmárdussii vai buot mánát ja nuorat duohtavuodas ožžot oskkuoahpahasfálaldaga.

Konkrehtalaččat sáhtttá mieldeváikkuheami vuhtiiváldit go searvvaha mánáid ja nuoraid orgánaide mat jodihit ja dahket mearrádusaid, ráddádallat mánáiguin ja nuoraiguin referánsajoavkkuid dahje geavaheaddjieválueremiid bokte ja heivehit mánáide ja nuoraide vejolašvuodaid oassálastit ja leat mieldebargin oskkuoahpahusa čađaheamis.

Go mánát ja nuorat besset oassálastit searvegotti ja eaktodáhtolaš organisašuvnnaid jodiheanbargguin ja luohttamušdoaimmain, de sáhttet sii duodas váikkuhit ja ovdánahttit demokratiijaipmárdusa.

Oskkuoahpahas lea maid dehálaš bargun addit oahpahusa ja movttidahttima oassálastit girko-demokratiijas go servet searvegodde- ja bismagoderádi válggaide dan jagi go devdet 15 jagi, ja leat boahtán oskkoldatlaš ollesolbmoahkái.

Mánáid ja nuoraid riekti mieldeváikkuheapmái mearkaša ahte searvevuoda iešgudetge oassálastiid rolla ja juohke eankil bargi ovddasvástádusat leat čielgasat. Ollesolbmuin lea ain ovddasvástádus – sihke váhnemiin/váhnenovddasteaddjiin ja ristváhnemiin dahje luohttamušolbmuin ja bálkáhuvvon bargiin geat barget oskkuoahpahasain. Ollesolbmot galget dattege atnit ovddasvástádusa nuoramus ahkasaččaid bajásgeassimis ja oahpaheamis. Mieldeváikkuheapmi galgá vuhtiiváldit mánáid ja nuoraid eavttuid áigges áigái.

Heivehuvvon oskkuoahpahas mearkaša ahte das lea *oppamáilmmálaš hápmi* (fysalaš diliid heiveheapmi) ja *oktagaslaš heiveheapmi* (oktagaslaš heivehuvvon doaibmabijut). Leat liige hástalusat sihkkarastit bálvalusfálaldagaid mat vuhtiiváldet dán beali girku oskkuoahpahas.

Oppamáilmmálaš hábmema leat servodagas sierraládje ovddidan *diskriminerings- og tilgjengelighetsloven* lága bokte. Lága ulbmil lea (§ 1) «... å fremme likestilling og likeverd, sikre like muligheter og rettigheter til samfunnsdeltakelse for alle, uavhengig av funksjonsevne, og

hindre diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne.» Dat geatnegasvuohta hástala plánet oahpahasdahkosiid ja hutkáivuoda dahkat oahppanmihtuid duohtan iešgudetlágan vugiid ja arenaid bokte. Oppamáilmmálaš hábmen lea girku oppalaš ovddasvástádus. Juohke girkolaš oktasašrádi ovddasvástádus lea daid heivehit dan láchái ahte nu ollugat go vejolaš sáhttet girkovisttiid ja lanjaid geavahit. Oppamáilmmálaš hábmejuvnon birrasat mielddisbuktet ahte doaimmashehttejuvnon olbmuid lohku, geat de dárbbasit sierra heiveheami, unnu.

Seammás go oppamáilmmálaš hábmen lea vuodulaš mihttu, de dárbbasit muhtin mánát ja nuorat sierralágan heiveheami ja eanet resurssaid vai sáhttet oázžut dássasá fálaldaga. Dat guoská erenoamážit mánáide ja nuoraide geain lea doaimmashehttejupmi dahje heajuduvvon doaibmannákca.

Lágaid *opplæringslova* (oahpahaslága) ja *diskriminerings- og tilgjengelighetsloven* mielde galgá oahpahusa heivehit daid návccaid ja eavttuid mielde mat guđesge leat ja láchit ohppiide geain lea heajuduvvon doaibmannákca, seammaárvosaš oahpahasvejolašvuodaid.

Dat ortnegat addet mávssolaš njuolggadusaid maiddá girku oskkuoahpahussii. Dat sáhtttá

- Gii dárbbasa heivehuvvon oahpahusa ja sierra láchima searvegotti oskkuoahpahas?
- Maid galgat mii bargat vai mánát ja nuorat, beroškeahttá doaibmannávccain ja eallindilálašvuodain, besset iežaset oskku juogadit?
- Guđeládje fátmastit mii mánáid ja nuoraid geain leat heajuduvvon doaibmannávccat dahje doaimmashehttejumit searvevuodas ja searvegotti bálvalusas?
- Movt gálgat mii ásahtit buori ovttasbarggu juohke mánáin/nuorain, váhnemiiguin/váhnenovddasteddjiiguin ja gieldda bálvalusaiguin (dearvvašvuodadikšu, PP-bálvalus, speshalskuvllat, eará doarjjaásahasat jna.)?

### Ipmilbálvalus

Ipmilbálvalus lea searvegotti válodoakalmas ja lea dasalassin oskkusearvevuoha ja oahppansearvevuoha. Mii oahppat iešgudetlágan ovdanbuktinvugiiguin, nugo teavsttaid, liturgiijaid, rohkosiid, sálmmaid, dáidaga ja govastatdaguid bokte. Girku lea earálágan viessu mii rahpá vejolašvuodaid čatnat oktii máhtu, geavada ja searvevuoda. Ipmilbálvalus lea danne guovddáš sadji searvegotti oskkuoahpahas.

Dát plána ávžžuha oskkuoahpahusa doaibmabijuid čatnat searvegotti

mearkašit ahte lea dárbu láchit sierra fálaldagaid maidda leat heivehan sosiála ja pedagogalaš dahkosiid, oktagaslaš plána ja liige čuovvoleami ja resurssaid.

Jus buot mánáide ja nuoraide galgá vejolašvuoha oázžut seammaárvosaš gullevašvuoda ja oassálastima girku oskkuoahpahas, de ferte searvegottis leat sihke dihtomiellalašvuoha ja maid háhkat dieđuid mánáid ja nuoraid báikkálaš birrasis vai diehtttá geat dárbbasit oktagaslaš heiveheami. Dan mánás/nuoras ja su váhnemiin / váhnenovddasteddjiin lea erenoamáš gelbbolašvuoha diehtit movt oskkuoahpahusa sáhtttá heivehit. Lea dárbu ráhkadit buriid čuovvolan- ja diehtujuohkinrutiinnain vai lea čielggas geas (virgáduvnon dahje eaktodáhtolaš bargiin) searvegottis lea válodoovddasvástádus daid čuovvolit. Dán bargui lea dárbbaslaš várret olmmošlaš ja ruđalaš resurssaid.

Lea dehálaš ovttasbargat váhnemiiguin/váhnenovddasteddjiiguin dahje oázžut lobi ovttasbargat relevánta fágabirraiguin/olbmuiguin ja eará doarjjaásahasiguin, vai sáhtttá virgáduvnon bargiide ja eaktodáhtolaš bargiide lasihit máhtu ja gelbbolašvuoda ja dainna lágiin addit buori fálaldaga.

ipmilbálvaluseallimii, juogo ipmilbálvalus oassálastit, dahje váldit osiid ipmilbálvalus oahpahussii. Go mánáid ja nuoraid sadji lea čielggas searvegotti searvevuodas, lea oskkuoahpahas mielde hábmemin searvegotti ipmilbálvaluseallima. Doaibmabijuin leat erohusat das leat go ipmilbálvalus juohkime njealliejahkásaččaid girjji dahje konfirmánttaid presentašuvdna, dahje vuodđuduvvo go oskkuoahpahas searvegotti dábálaš ipmilbálvalusaide sotnabeivvis sotnabeivái.

Mánát ja nuorat ja bearrašat, geaid oskkuoahpahas fátmasta, galget goitge muosáhtit

ahte sii gullet searvegotti searvevuhtii, ahte buohkat leat fátmastuvvon ja dássálagaid mielde «min»-logus geat čoahkkanit Ipmila muođuid ovdii.

Ipmilbálvalus leat buohkaid váste – beroškeahhtá doaibmannávccain. Ipmilbálvalusa eatnatgeardásaš giella sániid, govaid, musihka ja lihkadeami bokte addá vejolašvuodaid fátmastit olbmuid geain leat heajuduvvon doaibmannávccat oassálastin ja mieldebargin. Gullevašvuoda ja eaiggátvuoda ásaša go fátmasta ja aktiivvalaččat oassálastá. Mánát ja nuorat sáhttet searvat mieldeiturgan,

teaksta- ja rohkoslohkkin. Sii sáhttet searvat lávlumii, dánsumii, drámái, sárdnidit, veahkehit eahkedismállásiid oktavuodas jna. Go servet, de lea dehálaš ahte sii leat mielde sihke ráhkkaneamis, čađaheamis ja eválueremis. Guovddáš liturgalaš osiin, nugo Áhčče min/ Áhččámet-rohkosis, oskkudovddastusas, rohkosiin ja buressivdnádušas muosáhit mánát ja nuorat guovddáš oskkudovdomearkkaid mat eai gula dušše sotnabeaivvi ipmilbálvalusaide, muhto maiddá árgabeivviide.

- Movt sáhttit mii searvegotti oskkuoahpahusa čatnat ipmilbálvalussii?
- Movt hábme dát ipmilbálvalusa «mii»-searvevuoda?
- Ipmilbálvalus lea buohkaid váste, beroškeahhtá doaibmannávccain! Movt doaibmá dat mis?
- Maid fertet dahkat plánerutiinnaiguin ja ovddasvástáduš- ja bargujoahkimiin vai mánát ja nuorat oassálastet searvegotti ipmilbálvaluseallimis?

### Diakonijja

Diakonijja lea evangelium geavahusas ja buktojuvvo ovdan ráhkisvuodas mielolbmuid, searvevuodas mii fátmasta buohkaid, sivdnáduša gáhttemis ja vuoiggalašvuoda ovdii rahčamis.

*Norgga girku diakonijjaplána* lea dáinna čilgehusain čilgen ahte diakonijja lea oassi kristtalaš oskku vuoddoipmárdusas ja lea okta oassi girkus. Diakonála oskkuoahpahas lea eallinveahkki ja dan oahppandoahpagii gullá doaibmi ráhkisvuoda. Girku ii sáhte dušše oahpahit ráhkisvuoda birra. Girku oskku ja dovddastusa ferte vásihit ja geavahit. Diakonijja lea bálvalus mieldeolbmuid, sivdnádušsija ja bálvalus Ipmilii. Dan ollisvuoda jurddašeamis leat váikkuhusat maiddá ipmilbálvaluseallimii ja kristtalaš oskku oahpaheamis.

Diakonijja gullá oskkuoahpahusa mihtuide eallindulkomis ja birgemis eallimis. Oskkuoahpahas galgá addit saji ovdanáhhtit oadjebas iešgova, ásahtit oktavuodaid, hástalit bálvalussii ja olbmo eallinahtanuššamii ollislaččat – su iešguđetlágan dovđagiiguin, áhpiiguin ja ovdanbuktinvugiiguin. Buohkat dárbašit, ilus ja morrašis, vuostáiváldojuvvot lagamučča ráhkisvuodain ja fuolain. Buot mánát ja nuoraid galgá vuostáiváldit ja vuhtiváldit dakkárin go sii leat. Galgá leat lunddolaš ja diehtelas juogadit eallima rašis beliid guhtet guimmiideametguin ja ságastallat eallingažaldagaid birra ja daid hástalusaid ja heđiid

birra maid eallin addá. Morraša ja bávččas dovdduid ovdanbuktimii sáhttet giella, symboladagut ja sieluovddasmoraš leat veahkkin ja doarjjan.

Diakonála oskkuoahpahas hálida oaidnit, dulkot ja doaibmat mánát, nuoraid ja bearrašiid eallinvásihusaid ektui. Searvegottis lea oktavuodta olu mánáiguin ja nuoraiguin, ja dalle leat soapmasiin vásihusat mat leat lossadit sidjiide čuočan, loavkašuhhtimat ja veahkaváldimat. Searvegoddi galgá gozihit dakkár dáhpáhusaid ja fuobmá ja leat čađat gearggus vuhtiváldit ja fátmastit mánát ja nuoraid geain leat dakkár vásihusat. Ávžžuhus lea ávkin atnit gárvves kursa- resursamateriála mas leat fáttát ovdamearkkadihte heabohis meannudeami ja fápmođilálašvuodaid birra.

Diakonijja lea oassin buot oskkuoahpahas ja galgá daguid bokte čađahuvvot. Diakonála dahku boahhtá oidnosii dain oktavuodain main mii eallit ja movt mii hálldašit eatnama resurssaid. Buriid searvevuodaid vuodđun leat gaskaneas fuolla, árvvus atnin ja ovddasvástáduša atnin guhtet guimmiideaset ovddas. Mánát ja nuorat berrejit beassat vásihit ja leat mielde rabas, oadjebas ja fátmasteaddji searvevuodas mas lea olmmošgirjáivuohta iešguđetlágan kultuvrra ja čearddalaš gullevašvuodas, geat leat iešguđet agis, geain lea iešguđetlágan seksuálalaš luondu, doaibmannákca, sosiála ja ekonomalaš stáhtus, bearaš- ja eallindilli.

Bonju resursajuohkin, dálkkádatrivdamat ja badjelmearálaš golahus váikkuha sivdnádušsija garrasit. Birasbillisteamat ja vuoigatmeahttunvuodát áitet luonddu ja olbmuid eallineavttuid. Solidaritehta lea gaskaneas oktiigullevašvuoda, ovddasvástáduš ja doaibman, báikkálaččat ja globála dásis. Oskkuoahpahas galgá iešguđetládje movttidahttit ja hástalit mánát ja nuoraid ja sin bearrašiid bálvalussii ja servodatberoštussii. Go oassálastet searvegotti riikkaidgaskasaš bargguin ja solidaritehta čájehemis olbmuid geat gillájit, de besset mánát

ja nuorat vásihit ahte sii gullet máilmmiviidosas searvevuhtii mii atná ovddasvástáduša guhtetguimmiideaset ovddas. Oskkuoahpahas galgá veahkkin čalmmustit hástalusaid ja vejolašvuodaid rievdadit golahusa, birrasa ja govttolašjuohkima hárrái. Girku galgá searvat joavkkuiguin mat servodagas barget olmmošárvvu ja eanet vuoiggalašvuoda ovddidemiin máilmmis, ja mat čájehit eará vejolašvuodaid sivdnáduša ceavzilis hálldašepmái.

- Movt sáhtta diakonijjaimárdusa sajáidahttit lunddolaš oassin iešguđetge ahkejoavkkuide searvegotti oskkuoahpahas?
- Makkár láchčima dárbašit mánát ja nuorat ja sin váhnenmat/ váhnenovddasteaddjit vai dovdet iežaset searvevuodas fátmastuvvon?
- Movt sáhttet mánát ja nuorat oassálastit bálvalusas ja bargguin báikkálaččat ja globála dásis fuola, solidaritehta, globála vuoiggalašvuoda ja sivdnáduša gáhttema ovddas?
- Movt sáhtta girku oskkuoahpahusa bokte veahkehit oaidnit mánát ja nuoraid ja sin bearrašiid ja fuolahit sidjiide veahki go eallin lea váttis?

### Mišovdna

*Mišovdna* mearkkaša vuolgahus. Sihke Kristusa ja girku áigumuš lea čađat olahit viidáseappot addit olbmuid vejolašvuoda muosáhit ahte Ipmil ráhkista sin ja ahte sii sáhttet ráhkistit earáid. Mišovdna lea oassin girku identitehtas, mii girku lea ja man váste dat lea. Girkus galgá oahppaladdi doaibma. Dat galgá juogadit oskku ja eallima rastá geográfalaš, oskkoldatlaš, kultuvrralaš, sosiála ja buolvvaid rájiid. Girku galgá dasalassin leat bovdejeaddji. Dat galgá hukset searvevuodaid olbmuiiguin, joavkkuiguin ja kultuvrraiguin mat leat olggobealde. Iežas lahkavuodain, iežas sániiguin ja iežas daguiguin galgá dat buktit buori sága, báikkálaš ja globála dásis. Mánát ja nuorat galget oázžut vejolašvuoda oassálastit girku vuolgahusdoaimmas máilbmái oaidnimiin ja vásihemiin ahte girku ja sii ieža leat oassin globála searvevuodas mas lea máilmmiviidosas gohččun. Searvevuoda huksen dáhpáhušvá bearrašis ja ránnjávuođas, ustivuodas, skuvllas ja servodagas. Dat bealit gullet danne buot dásiide oskkuoahpahas.

Mišovdna, gásta ja oahpahas gullet oktii. Matt 28, 18-20 gohčoduvvo sihke gásta- ja mišovdnagohččumin. Dán teavstta sisdoalus lea ávžžuhus ja gohččun girkui ja eančilolbmui juogadit buori sága singuin geat eai leat vel dan

gullan. Sihke singuin geat leat min lahka ja singuin geat orrot eará sajiin máilmmis, buot álbmogiidda ja birrasiidda.

Juogadit ii leat dušše addit, dat lea maid vuostáiváldit. Mišovdna ii leat dušše ovttaguvlui gulahallan, das lea sáhka juogadit vuollisvuodain dan maid mii ieža leat ožžon. Mii beassat addit dan viidáseappot ja juogadit iežamet resurssaid, ja mii beassat ieža vuostáiváldit duvdosiid ja movttidahttima kristtalaš oappáin ja vieljain eará riikkain. Oktavuodát olbmuiiguin eará guovlluin máilmmis addet ipmárdusa ja árvvusatnima. Diehtu earáid eallinvugiid birra lassána, ja mánát ja nuorat veahkehuvojit oaidnit iežaset kultuvrra kritihkalaš vugiin. Oskkuoahpahusa mišovdnalaš bealli viidu earret eará go dahkat čielggasin oktavuoda gaskal evangeliuma sárdnideami ja vuoiggalašvuoda ovddas rahčama.

Mišovdna lea oktasaš gohččun girkui miehtá máilmmi. Norgga girku ovttasbargá mišovdnaservviiguin ja eará girkuiguin sihke Norggas ja olggobeale riikka rájiid. Ekumenalaš ovttasbargu, ovttasbargu mišovdnaservviiguin ja kristtalaš doarjjaorganisašuvnnaiguin, báikkálaččat ja globála dásis, leat resurssat maid sáhtta oskkuoahpahas atnit mišovdnalaš beali konkretiseret.



- Movt sáhttit mánáid ja nuoraid fátmastit ja diktit sin leat oassálastin searvegotti mišovdna ja riikkaidgaskasaš solidaritehta bargguin?
- Lea go searvegottis mišovdnašiehtadus dahje ustivuodašiehtadus, ja jus lea, movt sáhtáshedje mánát ja nuorat searvat dan bargui?
- Movt sáhttit mii ásahtit ekumenalaš deaivvadeamiid mánáiguin ja nuoraiguin iežamet searvegottis ja mánáiguin ja nuoraiguin eará girkoservodagain, báikkálaččat ja globála dásis?
- Lea go mis olbmot iežamet searvegottis dahje iežamet báikkálaš birrasis geain lea duogáš fuolkegirkuin eará riikkain ja geat sáhttet searvat addit duvdosiid iežamet báikkálaš bargui?
- Movt sáhtta oskkuoahpahusa hábmet dakkárin ahte juogadit ii leat dušše addit, muhto maiddáid vuostáiváldit?

### Musihkka ja kultuvra

Searvegotti musihkka ja kultuvrralaš doaibma lea oskkuoahpahusa viiddis ipmárdusas, ja dat lea mávssolaš oskkuoahpahusa sisdoalu, arenaid ja bargovugiid dáfus. Dáidda ja kultuvraovdanbuktimat addet áigeovuodilis ja nanu govaid, sániid ja muosáhusaid mat gullet oskui ja eallimii. Musihkka ja eará kulturdoaimmat addet buoriid vejolašvuodaid mánáide ja nuoraide leat sihke vuostáiváldin, oassálastin ja mieldebargin searvegotti oahppevaš searvevuodas.

Norgga girku *Musihkkaplána* dadjá ahte girku dovdomearka oahppanbáikin lea ahte das leat nu mánggalágan ovdanbuktin- ja searvadálanvuogit main sáhtta oahppat. Go ovdamearkkadihte bargá biibbalteavsttaiguin, liturgiijain ja sálmmaiguin, de oahppá ja vásiha oskku, ja dat juogaduvvo earáiguin. Danne lea lunddolaš geahččat searvegotti girkomusihka ja oskkuoahpahusa plánaid oktilasat.

Girku kultuvrralaš, musihkkalaš ja liturgalaš árbevieruin lea rikkis árbi mii čadat ovdána. Sálmmat, lávlagat ja eará ovdanbuktimat maid válljejit oskkuoahpahusas, galget speadjalastit

girjáivuoda ja áimmahuššat sihke árbevieruid ja ođasmahttima. Sámi kultuvra, musihkka ja liturgiijat gullet dan girjáivuotii. Máilmmiviidosas girkus lea dáidda ja kultuvra dakkár giella mainna juogada oskku iešguđetlágan našunalitehtaid ja kultuvrraid gaskkas. Dat addá ruohtasiid ja gullevašvuoda ovdanbuktinvugiide mat čatnet min oktii kristtalažžan. Go oskkuoahpahusas diktá mánáid ja nuoraid sierralágan kultuvrraid boahit ovdnosii, de addá dat buoriid vejolašvuodaid.

Koarabargu lea guovddáš oahppanarena mii addá lávluide eaiggátvuoda dasa man birra lávlot, ja seammás lávlut buktet ovdan oskkuset. Oskku sáhtta maid ovdanbuktit drámatiserema, dánsuma ja govvadáidaga bokte. Guovddáš biibalmuitalusat leat duogášrámmán olu oarjemáilmmi dáidda- ja girjjálašvuoda dávviris.

Oskkuoahpahusa musihkkabargguin ja kultuvrabargguin leat buorit vejolašvuodas ásahtit fágaidrasttiedejji ovttasbarggu searvegotti bargiid gaskkas. Searvegoddi sáhtta maid ovttasbargat báikkálaš kulturásahusaiguin ja dáiddáriiguin.

- Movt sáhttet mánát ja nuorat muosáhtit sierralágan kultuvraovdanbuktimiid mas sii leat lotnolagaid vuostáiváldit, oassálastit ja mieldebargit?
- Makkár birrasat ja olbmot searvegottis ja báikegottis sáhttet leat ovttasbargoguoibmin oskkuoahpahusa musihkka- ja kultuvrabargguin?
- Makkár konkreta jurdagat ja vejolašvuodas leat mis geavahit lávluma, musihka, dánsuma, mitalusaid, drámá, govvadáidaga ja eará estehtalaš ovdanbuktinvugiid oskkuoahpahusas?

### Eaktodáhtolaš mieldebargit

Luhterlaš girkus addá gásta oasi dan oppalaš báhppagottis. Olmmoš šaddá oassin searvegotti searvevuodas, dego lahttu rupmašis. Searvegottis lea bassi ovddasvástádus buohkaid ovddas geat leat gástašuvvon. «Mielde-lahttu» hálddašit dan ovddasvástádusa iešguđetládje. Eaktodáhtolaš bargit eai leat virgáduvvon bargiid veahkkebargit, dahje olggobeale-veahkit geat veahkehit, muhto sii leat oassi searvegottis.

Searvegotti mieldejahtu sáhttet mánggaláde searvat iešguđet vugiiguin iežaset gelbbolašvuodain, árbmuattáldagaiguin ja beroštumiiguin. Dan lea lunddolaš dahkat go gullá searvevuotii ja ahtanušša das kristtalažžan. Oskkuoahpahus dárbbasa iešguđetlágan eaktodáhtolaš bargiid. Eaktodáhtolaš bargit sáhttet doaimmahit ovddasrohkosbálvalusa dahje addinbálvalusa, sis sáhtta luohhtámušolmmožin leat jođihanoovddasvástádus searvegotti rádiin ja lávdegottiin. Sii sáhttet plánet, jođihit ja čađahit doaibmabijuid dahje oassálastit veahkin unnit ovddasvástádusain eará eaktodáhtolaš bargiid ja virgáduvvon bargiid.

Sihke mánáin, nuorain ja ollesolbmui sáhttet barggut ja ovddasvástádusat searvegotti oskkuoahpahusas. Eaktodáhtolaš bargit leat guovddáš oassi oskkuoahpahusa sisdoalus. Mánát ja nuorat sáhttet earret eará leat jodiheaddjin nuorat mánáide, dahje oassálastit searvegotti diakonála doaimmas. Dat lea lunddolaš oassi oskku duohtan

dahkamis. Dat nanne gullevašvuoda searvegoddái, ja movttidahtta viidáset bálvalusaide girkus.

Hukset fálddagaid main lea buorre kvalitehta buohkaide geat leat gástašuvvon ja leat gaskal 0 -18 jagi gáibida govddas fátmasteami oskkuoahpahusa plánemii ja čađaheapmái. Danne fertte bargat oázžut eaktodáhtolaš bargiid dán suorgái searvegottis. Dat lea áibbas dárbbalaš, jus galgá lihkostuvvat addit oskkuoahpahusa buohkaide geat leat gástašuvvon. Searvegotti bargiid lea iežaset bálvalusortnegiid ja bargočilgehusaid mielde mieldeovddasvástádus movttidahttit ja láhčit dili eaktodáhtolaš bargiid. Dat lea maid oassi searvegodderádi guovddáš ovddasvástádusain. Ovttasbargat eaktodáhtolaš organisašuvnnaiguin lea maid mávssolaš resursa. Sis lea vásihus, fierpmádat ja gelbbolašvuota dán suorggis.

Govddas oktavuota oskkuoahpahusas addá duvdosiid jurddašit fátmasteaddji vugiin rekrutteremis ja miellahtuid čuoovleamis eaktodáhtolaš barguid hárrái. Dat sáhtta guoskat váhnemiidda/váhnenoovddasteddjiide, ristváhnemiidda ja áhkuide ja ádjáide, aktiivvalaš mieldejahtuide, ja sidjiide geat eai leat nu aktiivvalaš mieldejahtu. Lea dárbbalaš gávnahit buori strategiija mii buvttiha nu olu eaktodáhtolaš bargiid go vejolaš. Dat lea mearrideaddjin jus galgá álbmotgirku nagodit govddas ealáskahttet ja nannet demokratiija girkus.

- Lea go searvegottis plána rekrutteret ja čuoovolit eaktodáhtolaš bargiid?
- Movt fátmastuvvojit eaktodáhtolaš bargit searvegotti oskkuoahpahusa plánemii ja čađaheapmái?
- Movt sáhttit fátmastit mánáid ja nuoraid eaktodáhtolaš bargin, beroškeahhtá sin doaibmannávccain?
- Geas lea ovddasvástádus háhkat ja movttidahttit eaktodáhtolaš bargiid?
- Makkár eaktodáhtolaš organisašuvnnaiguin sáhtta searvegoddi ovttasbargat?

### Ovttasbargu mánáid- ja nuoraidorganisašuvnnaiguin

Olu searvegottiin leat doaibmafáldagat mas leat kulturdoaimmat, joavkkut ja searvvit mánáide ja nuoraide. Dakkár barggut sáhttet leat koara, speidárat ja nuoraidklubba maid kristtalaš mánáid- ja nuoraidorganisašuvnna jođihit dahje ovttas searvegottiin. Dain fáldagain lea stuora

árvu sosialiseren- ja oahppanarenan sidjiide geat dain leat mielde.

Eaktodáhtolaš kristtalaš organisašuvnna lea mávssolaš resurssat mángga searvegottis iežaset mánáid- ja nuoraidbargguiguin ja iežaset jođihanoahpahusain. Sis lea gelbbolašvuota, ásavuvon organisašuvdna ja dáhttu leat mielde girku oskkuoahpahusas. Mángga sájiin lea dakkár

ovttasbargu mearrideaddjin ovdanáhttit systemáhtalaš oskkuoahpahusa buohkaide geat leat gásttašuvvon. Erenoamážit sáhtta ovttasbargu govdotadoaimbajuiin ja jodiheaddjiovdanáhttimis leat áigequovdil. Dáinna oázžu searvegotti oskkuoahpahus gelbbolašvuoda ja jodiheaddjiresurssaid, ja oassálastit govdotadoaimbajuiin besset čatnat oktavuodaid birrašidda main sidjiide sáhtta leat áigequovdil oassálastit, maiddá maŋŋil go doaimbajuid leat loahpahan. Sámi organisašuvnnat, čoakkalmasat ja giellaguovddážit sáhttet veahkehit ovddidit sámegeiela, sámi kultuvrra ja servodaga.

Olu kristtalaš organisašuvnnain lea juo bures lágiduvvon oskkuoahpahus, ja searvegottit sáhttet rigguhattit iežasat fáladaga go barget ovttas iešguđetlágan organisašuvnnaiguin báikkálaš, guovllu ja riikka dásis. Lea dehálaš oázžut buori báikkálaš ovttasbarggu, vai oskkuoahpahusbargu doaima rekruttereaddjin dáidda organisašuvnnaide. Go ásahtit joavkkuid ja servviid searvegotti joatkevaš bargguid váras, de lea lunddolaš ahte dat servet mieldeahhtun riikkadási organisašuvnnaide. Dat addá fierpmádaga ja

- Makkár eaktodáhtolaš mánáid- ja nuoraidorganisašuvnnaiguin ovttasbargat mii?
- Makkár doaimbajuiiguin, mat fátmastit govdadit, lea lunddolaš ahte searvegoddi ja organisašuvnnat ovttasbarget oskkuoahpahas?
- Movt sáhttet organisašuvnnat leat resursan searvegotti oskkuoahpahas, ja movt sáhtta searvegoddi leat resursan dáidda?
- Makkár eará báikkálaš birrašidduin, bajásšaddanásaiguin dahje fágaolbmuiiguin sáhttit mii ovttasbargat?

#### Fágaidrastideaddji ovttasbargu

Fágaidrastideaddji ovttasbargui lea dárba jus galgá olahit searvegotti oskkuoahpahusa mihtuid. Oskkuoahpahusa viidodat ja ollislaš oahppanoaidnu hástala bargiid ovttasbargat fágaidrastideaddji vugiin, mas iešguhte ge iežas bargobagadusa mielde, gelbbolašvuodain, vásihusaiguin ja bargoduogázin ja árbmuattáldagaiguin searvá searvegotti oskkuoahpahusa plánat ja čadahit.

Lea jodiheaddjiovdanáhttimis leat áigequovdil. Dáinna oázžu searvegotti oskkuoahpahus gelbbolašvuoda ja jodiheaddjiresurssaid, ja oassálastit govdotadoaimbajuiin besset čatnat oktavuodaid birrašidda main sidjiide sáhtta leat áigequovdil oassálastit, maiddá maŋŋil go doaimbajuid leat loahpahan. Sámi organisašuvnnat, čoakkalmasat ja giellaguovddážit sáhttet veahkehit ovddidit sámegeiela, sámi kultuvrra ja servodaga.

vejolašvuodaid oázžut materiálaid, searvat iešguđetlágan doaluide, jodiheaddjičuovvoleami ja resurssaid.

Girku lea okta doibmejeaddji mánggaid gaskkas mánáid ja nuoraid árgabeaivvis. Searvegotti oskkuoahpahus addá buriid vejolašvuodaid ovttasbargat iešguđet servviiguin, resursabirrašidduin ja ásahtusaiguin mat leat mánáid ja nuoraid bajásšaddanbirrašidduin. Sáhtta ovttasbargat kulturskuvllain, valástallanservviin, korpsain, historjáservviin ja eará ásahtusaiguin main lagasbirrašidduin leat eastadandoaimmat mánáid ja nuoraid váras. Dat buktá girku oidnosii báikkálašservodagas ja sáhtta maid veahkehit searvegotti ovdanáhttit fáladaga main lea nanu kvalitehta.

Mánáid ja nuoraid oppalašvuoda oahppama lea vejolaš nannet jus searvegoddi iežas plánabarggus kárte makkár oahpu ja muosáhusaid mánáidgárdit ja skuvllat addet kristtalašvuoda ja girku birra. Dalle sáhtta oskkuoahpahusa ovtastuhttit ja heivehit oahpahasain masa eanasoassi mánáid ja nuorain servet.

Ovttas mánáid- ja nuoraidbargiiguin, oskkuoahpahusmieldebargiiguin, searvegoddepedagogaiguin, katekehtaiguin, báhpiguin, diakonaiguin, girkomusihkkáriiguin ja earáiguin oahpahasuorggis, leat bargit geain leat eará váldobarggut maid dárbašlaččat čadahit searvegotti oskkuoahpahasplána.

Diakonija buktá dehálaš beliid oskkuoahpahussii mat sáhttet addit eallinveahki, mii dáhpáhuvvá searvevuodas ja maid galgá láhčit olbmuid iešguđetlágan eallindiliin.

Girkomusihka doaimma mánáide ja nuoraide lea heivvolaš arena oahppat biibbalteavsttaid, liturgiija ja sálmmaid. Ipmilbálvalus lea searvegotti váldochoagganeapmi ja guovddáš arena oskkuoahpahas. Girkomusihkkáris leat danne dehálaš barggut oskkuoahpahas. Girkobálvvas ja

hálddabusbargiin leat guovddášdoaimmat, danne go sii deaivvadit dávjá mánáiguin, nuoraiguin ja váhnemiiguin/váhnenoavddasteddjiiguin iešguđetlágan doaimbajuid oktavuodas. Dat movt sii doaimmahit iežasat barggu lea mielde hábmemin olbmuid oainnu girku.

Bargat fágaidrastideaddji vugiin mánáid ja nuoraid ektui lea mearrideaddjin, jus galgá lihkestuvvat odastuvvon oskkuoahpahasain.

Fágaidrastideaddjivohta fátmasta maid eaktodáhtolaš bargiid. Lea dehálaš láhčit dili vai sihke virgáduvvon bargiid ja eaktodáhtolaš bargiid gelbbolašvuoda sáhtta geavahuvvot ovttas, ja gávdnat rutiinnaid movt fágaidrastideaddji ovttasbarggu sáhtta ovddidit.

Fágaidrastideaddjivohta guoská maid eaktodáhtolaš mielbargiid profeseunealla gelbbolašvuhtii.

- Movt sáhtta fágaidrastideaddji bargu hábmet oskkuoahpahasbarggu?
- Movt bargit ovttasbarget plánat ja čadahit oskkuoahpahas?
- Movt sáhtta iešguhtege su iežas fágamáhtuin ja gelbbolašvuodain bargat searvegotti oskkuoahpahasain?
- Movt lágídit dili vai virgáduvvon ja eaktodáhtolaš bargiid gelbbolašvuodas doibmet bures ovttas?

#### Gulahallanbargu

Mihttomearri doalahit dássedis oktavuoda buohkaiguin gaskal 0 – 18 jagi geat leat gásttašuvvon addá searvegoddi stuora gulahallanhástalusaid. Lea dehálaš lasihit oppalaš dieđuid oskkuoahpahasbarggu birra, ja juohkit dieđuid ja fállat ulbmiljovkui daid iešguđet doaimmaid mat leat girkus ja searvegottis. Oázžut buori beaggima ja sajáidduhtit ođđa doaimbajuid gáibida gulahallanbargguid plánema guhkit áiggi vuollái. Gulahallan ja doaimmaid fállan dahje mánáidbargguin joavkkuid hárrái mat ieža eai aktiivvalaččat oza dieđuid girku doaimmaid birra, berre vuoruhit.

Doaimbajuid plánemis dárbašuvvojit sierra strategijat gulahallamii ja mánáidbargguin. Das berre ovdanboahit gudeláde searvegoddi sáhtta geavahit sihke dakkár gulahallanánalaid mat leat nuvttá ja dakkáriid maid šaddá máksit. Dán bargui dárbaša sihke olmmošlaš ja ekonomalaš návccaid.

Searvegotti interneahhtasiiddut galget addit dieđuid oskkuoahpahasbarggu birra, muhto lea nai dárbašlaš geavahit gulahallan- ja

mánáidbargguin mat olahit njuolga oassálastiide. Oskkuoahpahas fertet láhčit saji ođđa interaktiivvalaš gulahallanvugiide interneahhta bokte. Čálalaš materiálaid nu go plakáhtaid, gihppagiid ja preassadieđáhusaid berre, nu guhkás go vejolaš, čuovvilit persovnnalaččat oktavuoda váldimiin. Dábalaččat lea álkut oázžut báikkálaš aviissaid ja radio čállit lágidemiid birra, muhto preassadieđáhusaid fertet dávjá čuovvilit juogo telefuvnna dahje e-poastta bokte. Sáhtta ávkálaš mearridit ovttas dahje moatti olbmui searvegottis geat váseidin galget bargat gulahallanbargguid.

Leat ráhkaduvvon gráfalaš profila, málat ja ilustrašuvnnat maid sáhtta geavahit prentosiid ja neahttasiidduid ráhkadeamis. Dan resursamateriála sáhtta viežžat neahttasiiddus [www.kirken.no](http://www.kirken.no)

Searvegottit galget almmuhit ahte sii láhčet oskkuoahpahusa masa buohkat sáhttet dievaslaččat searvat, beroškeahhtá eallindilálašvuodas ja doaimmannávccain. Dat galgá čielgasit ovdanboahit bovdehusain ja sisadieđihettiin galgá jerrat dieđuid dan birra.

- Makkár vásihusat leat mis gulahallan- ja mánáidbargguin?
- Makkár vugiin sáhttit mii ovdanbuktit searvegotti oskkuoahpahasbargguid nu ahte dat lea relevánta mánáide ja nuoraide, váhnemiida ja váhnenoavddasteddjiide?
- Movt sáhttit mii searvegotti dieđuid hábmet nu ahte dat dovdojit olbmuid oahpahas?
- Mat leat min buoremus gulahallanánalaht, ja movt galgat mii hábmet gulahallanbargui plánat?



## Báikkálaš plánabargu

Searvegoddi ráhkada dán plána vuodđojurdaga ja njuolggadusaid mielde iežas báikkálaš oskkuoahpahasplána maid searvegodderáđdi galgá dohkkehit. Searvegotti bargiin lea guovddáš rolla fágaolmmožin plánabargguin ja áššemeannudeaddjin ráđđálagaid luohttamušolbmuiguin ja eaktodáhtolaš mielbargiiguin.

**Báikkálaš oskkuoahpahasplána ráhkadeapmi**  
Searvegotti plána systemáhtalaš oskkuoahpahussii buohkaide geat leat gásttašuvvon ja leat gaskal 0 – 18 jagi, galgá ráhkadit searvegotti iešvuoda, resurssaid ja darbuid mielde. Searvegottiin lea mánggabealátvuoha ja iešguđetlágan vuolggasadi ovdánahttit oskkuoahpahasplána áigumušaid mielde.

Norgga girku lea áiggi mielde ovdánahtán muhtin doaibmabijuid mat olahit ja leat sajáiduvvan olu searvegottiide. Ovdamearka dihte girkogirji njealjejahkásaččaide ja oahpahas konfirmašunáigái. Lea lunddolaš hukset systemáhtalaš ja ollislaš plána man vuodđun leat govdatdoaimmat ja searvegotti báikkálaš árbevierut ja vejolašvuodát.

Searvegotti systemáhtalaš oskkuoahpahas leat dájvja huksen govdatdoaimbidjun áigodagaid mielde ja dihto ahkejoavkkuide.

Searvegottiin gos leat unnán ovttahkahaš mánát iešguđet jahkegerddiin, sáhtta eanet ávkkálaš čohkket iešguđet ahkejoavkkuid ovttá jovkui. Viidodaga ja sisdoalu dáfus sáhtta govdatdoaimbajuid lágidit sihke dihto áiggiide, dušše moatte gearddi čoagganemiin, dahje ahte dat

biset guhkit áiggi. Ráddjejuvnon áigodaga doaibmabijuid sisdoalu ferte ráddjet. Doaibmabijuin mat biset guhkit áiggi sáhtta geahččalit oahpahit ollislaččabut oskku birra, nugo ovdamearkkadihte konfirmašunáigi doaibmá. Go searvegotti oskkuoahpahas galgá viidaseappot ovdánahttit, de lea lunddolaš hukset eanet oahpahanáigodagaid mat biset guhkit.

Lea ávkkálaš jus strategalaš ja sisdoalu dáfus ásaha oktavuodaid gaskal doaibmabijuid mat biset dihto áiggiid ja dan mánáid- ja nuoraidbarggu mii lea bissovaš. Konfirmánttat sáhttet ovdamearkkadihte válljet «linnjaid» ovttá oasi konfirmašunáiggiis ja searvat muhtomin searvegotti iešguđetge nuoraidbargguide. Searvegottiin gos dakkár nuoraidbarggut váilot, sáhttet dakkár «oanehisáiggidahkosiid» geavahit vuolggasadiin hukset bissovaš barggu. Dainna lágiin sáhtta nannet ráddjejuvnon áiggát govdatdoaimbajuid bissovaš bargguide resurssaiguin, ja bissovaš barggut oazžut oktavuodaid mat addet eanet oassálastiid.

Lea ávkkálaš kártet leat go «guoros» áiggit ja diimmut maid oskkuoahpahas sáhtta deavdit. Dat sáhttet ovdamearkkadihte leat plánenbeaivvit, skuvlaluomut ja diimmut ovdal go váhnemat bohtet ruoktot mañnil skuvlaáiggi. Girko- ja skuvlajagis leat mánga vejolaš čanastaga ja ávkkálaš áiggi oskkuoahpahas doaibmabijuide. Girkojagi allabasiin ja eallima mearkabeivviin leat maid buorit gullevašvuoda čanastagat. Áigodagat galget soahpat bearrašiidda ja heivet mánáid ja nuoraid árgabeaidillái.

Plánabarggus sáhtta atnit vuolggasaji govdatdoaimmain mat juo leat álggahuvvon. Dasto sáhtta deavdit «ráiggiid» dassázii go leat





fálaldagat 0 – 18 jahkái. Nubbe vejolašvuohta lea viiddidit dálá doaibmabijuid viidodaga. Nubbe eará vuolggasadji sáhtta leat hábmet oskkuoahpahusa oktiičadni jurdaga mielde, ovdamearkka dihte geavahit bassivádjoleami. Sáhtta maid báikkálaš vuogi mielde hábmet, nu ahte oskkuoahpahas mearariikka guovlluin adnojit ovdamearkkadihte maritiimma govat ja fáttát. Plánabarggus ii ábut dattege oktiičadni jurdaga nu garrasit deattuhit ahte dat dahká ovttagardása oskkuoahpahusa mas váilu dat govda sisdoallu mii oskkus, girkus ja eallimis lea.

Miellidus čuovvu skovvi veahkkin searvegotti plánabargguid ráhkadit, bajilgovva Biibbala váldoteavsttain, listu váldodoaimmain ja guokte ovdamearkkaplána.

#### **Eaiggátvuohta, vuoddu ja kárten**

Eaiggátvuohta  
Báikkálaš plánen ja čadaheapmi lea ovttasbargu gaskal searvegotti, oktasašráđi, iešguđetlágan lávdegottiid searvegottis, bargiid ja eaktodáhtolaš mieldebargiid ja, jus heive, eaktodáhtolaš organisašuvnnaiguin ja vejolaš eará ovttasbargoguimmiiguin. Dat addá ovdáneami, hutkáivuoda, eaiggátvuoda ja buori ovttasbarggu gaskal bargiid geain leat iešguđetlágan fágaoahput ja ovttasdoaimbama gaskal eaktodáhtolaš ja virgáduvvon bargiid. Mánát, nuorat ja váhnemat/váhnenovddasteaddjit leat oskkuoahpahusa váldoperšuvnna, ja sis lea riekti beassat mielde mearridit. Danne lea ávkkálaš searvvaht sin plánaprošessii ja eválueremii ja oskkuoahpahusa ovdánahttimii searvegottis. Searvvaheaddji plánaprošessas addá mángasiidda searvegottis eaiggátvuodadovdu oskkuoahpahussii, ja oskkuoahpahus čatnasa danne maid searvegotti doaimmaide ja iešipmárdussii.

#### **Vuodđojurddašepmi**

Plánabargguid vuolggasadji galgá leat jurddašepmi teologalaš ja pedagogalaš prinsihpaid birra mat dán plána vuodđojurddašepmis ovdanbohtet. Muitalusovdamearkkaid ja gažaldatmetodihka 2. ja 6. kapihtaliin leat ráhkadan ságastallamiid váste searvegotti iešguđetlágan deaivvadandilálašvuodain, nugo ovdamearkka dihte bargiidčoahkkimis, searvegodečoahkkimis, lávdegoddebergguin, hutkamis, movttidahttinčoaganemiin jna.

Kártenbargu

Kártet searvegotti ja báikkálaš birrasa sáhtta leat ávkkálaš oskkuoahpahusa ja searvegotti eará doaimmaid hárrái. Sámi guovlluin berre háhkat dieđuid sámi girkoallima birra, muhto maiddái eará searvegottiide ge lea ávkkálaš oazžut dieđuid mánáid ja nuoraid birra geain lea sámi duogáš.

Kárten buktá bajilgova dain oskkuoahpahusfálaldagain mat gávdnojit buohkaide geat leat gásttašuvvon, ja man galle oassálasti leat. Lea dehálaš ahte doaimmain lea potenciála fátmastit govodaga dan joavkkus geaid háldit olahit. Kárten buktá dasalassin bajilgova áigeovdilis báikkálaš mánáid- ja nuoraidorganisašuvnnaiguin ja vejolašvuoda gulahallat singuin čielggadan dihte guđelágan ovttasbarggu ja ovttastahttima lea vejolaš ásaht. Seammaládjje sáhtta bargat eará girkoservodagaid ektui báikkálaš birrasis.

Lea ávkkálaš háhkat dieđuid makkár sisdoalu ja doaimmaid mánáidgárddit ja skuvllat gaskkustit girku ja kristtalašvuoda birra. Skuvlla ja mánáidgárddiid gaskkustepmi ii leat oassi girku oskkuoahpahas, muhto girku oskkuoahpahusa sisdoalu berre geahččat skuvlla ja mánáidgárddi plánaid oktavuodas. Dalle lea vejolaš ovttastahttit ja heivehit oskkuoahpahusa ovttasdoaimbama eará oahpahasain ja leat oassi das mas eanas mánát ja nuorat oassálastet. Vuodđojurddašepmi ja kártema bargguid vuodul sáhtta de ovdánahttit mihtuid ja jurdagiid searvegotti oskkuoahpahasbargguide.

#### **Plánaovdánahttin ja čadaheapmi**

Báikkálaš oskkuoahpahasplána  
Searvegotti oskkuoahpahasplána galgá álggus čielggadit vuodu ja iešvuoda, váldoalbmila, organiserema, rámmaid, ovdasvástádusjuoguid ja searvegotti oskkuoahpahusa guovddáš vuoddoáššiid. Dasto galgá leat bajilgovva doaimbajuiin maid ala searvegoddi hukse systemáhtalaš ja oktilaš oskkuoahpahusa sidjiide geat leat gaskal 0 – 18 jagi, ja mas čilge mihtuid, sisdoalu, bargovugiid ja viidodaga. Dakkár plána addá bajilgova ja doaibma stivrenreaidun ovdánahttit oskkuoahpahusa searvegottis. Báikkálaš oskkuoahpahasplána galgá geahččat oktilasat strategiiiguin diakonijias, girkomusihkas ja kultuvrras, ipmilbálvaluseallimis ja sámi girkoallimis. Digitála plánareaidu lea ráhkaduvvon searvegotti báikkálaš oskkuoahpahasplána bargguid váste. Dan reaiddu galgá atnit báikkálaš plánabargguin ja bagadallamis ja plána dohkkeheamis. Plána lea maid ávkkálaš

searvegottiide gaskaneaset juogadit ja addit raporttaid vásihusain. Plánareaidu lea neahttasiiddus [www.kirken.no](http://www.kirken.no), ja skovvi lea miellidusain.

Lassin elektrovnnalaš skovvá, háldit ollu searvegottit hábmet materiála mii addá bajilgova searvegotti oskkuoahpahasplánas. Dan sáhtta geavahit go galgá gulahallat ovttasbargoguimmiiguin, ruovttuiguin ja joavkkuiguin geaid váste oskkuoahpahusa leat ráhkadan.

#### **Doaimbaidjoplána**

Oskkuoahpahusa iešguđet doaibmabijuide galget plánat main lea čielga mihttu, sisdoallu, bargovugit, materiála, ovdasvástádusjuohku, ja diehtjuohkinstrategiija mii dárkileappot ja eanet konkrehta čilge juohke doaibmabiju.

Muhtin doaibmabijuiin leat ráddjen viidodaga ja bistináiggi. Eará doaibmaplánat leat viidábut, nugo ovdamearkkadihte konfirmašunáiggi plána.

#### **Plána eaŋkildeaivvadeamiide**

Juohke deaivvadeapmái galgá ráhkadit geavadatplána mii čilge fáttá, mihtu, sisdoalu, bargovugiid, áigerámmaid, ovdasvástádusa juohkima, materiála maid geavaha, bargguid juohkima jna. Plána mainna vuodlaččat lea bargan ja mas seammás lea heivehanmunni, lea buorre veahkkeneavvu čadahit iešguđetge deaivvadeami oskkuoahpahas.

Oskkuoahpahus dáhpáhuvvá dávjá fágaidrastideaddji ovttasbargun masa servet eanet mieldebargiid. Geavadatplána lea vuogas go das oazžu oktasaš bajilgova ja áddejumi. Geavadatplána lea buorre vuolggasadji go dakkár deaivvadeamiid galgá maŋŋil doallat. Dat addá maid vejolašvuodaid juogadit jurdagiid ja vásihusaid eará searvegottiiguin.

#### **Eválueren ja ovdánahttin**

##### **Eválueren**

Eválueren lea reaidu árvoštallat lea go oskkuoahpahas nagodan duohtandahkat daid mihtuid mat plánas ovdanbohtet, ja barggu ovdánahttimii. Eváluerema sáhtta dahkat sihke eaŋkil doaluid maŋŋil ja loahpalaš eváluerema. Eválueremii leat ovddidan reaiddu mii dađistaga buorida oskkuoahpahusa.

Lea lunddolaš diktit sihke mánáid ja váhnemiid/váhnenovddasteddjiid oassálastit eválueremis. Oahppama bohtosat leat dat dieđut, máhtut ja vásáhusat mat oassálastiide leat báhcán. Danne galgá oskkuoahpahusa čadahit gulahallamiin ja vuollegisvuodain, vuodlaččat dovduin ja hutkáivuodain, vai šaddá oahppobiras mas plána ulbmilat dahkkojit duohtan buriin vuogiin.

Buot searvegotti mieldebargit geat leat mielde oskkuoahpahas, berrejit jahkásaččat beassat geahčadit báikkálaš oskkuoahpahasplána, vai sáhttet dan ovdánahttit ja buoridit plána mihtomeriid ektui.

##### **Viidáseappot ovdánahttin**

Searvegotti oskkuoahpahasplána lea nappo reaidu mii čájeha bajilgova searvegotti systemáhtalaš oskkuoahpahas. Buorre plána veahkeha bargguid jodihit, čadahit ja daid joatkevaččat ovdánahttit.

Báikkálaš plánabargu, bagadallan, eválueren ja reaiduid geavaheapmi oahppamis ja vásihusaid juogadeamis, movttidahtta čadat ođasmahttit ja ovddidit searvegotti oskkuoahpahasbargguid. Lassin jahkásaš geahčadeapmái berre danne searvegotti báikkálaš oskkuoahpahasplána geahčadit ja ođastit oktii searvegodderáđi váлгаáigodagas.

## Ovddasvástádusjuogut

Dát kapihttal čilge oanehaččat dálá ortnegiid birra mat gusket ovddasvástidanjuoguide, bálvalusortnegii ja girkoláhkii. Jus bohtet rievdadeamit, de sáhttet dat váikkuhit ovddasvástidanjuoguide maid dás leat namuhan.

### Oktasaš ovddasvástádus

Váhnemiin/váhnenovddasteddjiin lea váldoovddasvástádus iežaset mánáid bajásgeassimis ja oahpaheamis. Dat guoská maid oskkuoahpahussii. Gásttas ožžot váhneamat/váhnenovddasteaddjit ja ristváhneamat, oktan searvegottiin ja oppa min girkuin, bassi ovddasvástádusa čuovvolit gásta. Dain iešgudet doibmejeddjiin ja ášahusain lea ovddasvástádus ovttasbargat vai sáhttá buoremusat čuovvolit buohkaid geat leat gástašuvvon.

Girkočeahkkima ovddasvástádus  
Girkočeahkkin lea mearridan oaivádeaddji plánaid ja prográmmaid girkolaš oahpahussii, diakonijai, girkomusihkkii ja ekumenalaš doibmii (girkoláhka § 24). Oskkuoahpahusplána addá rámmaid ja čanastagaid searvegottiid báikkálaš plánaide.

Báhppasuohkan  
Norgga girku vuoddoovttadat lea báhppasuohkan. Báhppasuohkana orgánat leat searvegodderáđdi ja oktasáráđdi.

Searvegodderáđi ovddasvástádus  
Searvegodderádis lea ovddasvástádus báhppasuohkana doaimmaid ovddas; mánáid- ja nuoraidbarggu, diakonijja, oahpahusa ja

girkomusihka (girkoláhka § 9). Searvegodderádis lea ovddasvástádus ráhkadit ja čađahit báikkálaš oskkuoahpahusplána. Dan plána galgá bisma dohkkehit, ja dan galgá ođasmahttit oktii searvegodderáđi válgáigodagas vai áimmahuššá ođasteami ja ovdánahttima. Ođđa searvegodderáđit galget dovdat searvegotti báikkálaš oskkuoahpahusplána.

Oktasašráđi ovddasvástádus  
Girkolága § 14 čilge oktasáráđi ovddasvástádusa ja bargguid.

Oskkuoahpahusbargu searvegottiin gáibida resursaid, nugo lanjaid, virggiid ja doaibmaruđa. Dáid goluid galgá fievrridit searvegodderáđi ja oktasáráđi bušeahtaide. Girkolaš oktasárádis lea ovddasvástádus háhkat lanjaid, biergasiid ja materiálaid oskkuoahpahussii, ja áimmahuššat hálddahaslaš ja ekonomalaš bargguid báhppasuohkaniid ovddas, ráhkadit mihtuid ja plánaid girkolaš doaimmaide suohkanis, ovddidit ovttasbarggu gaskal searvegodderáđiid ja áimmahuššat báhppasuohkaniid beroštumiid gielddaid ektui. Oktasašráđdi šaddá de strategalaš ovttasdoaimbanorgánan, sihke searvegottiide gaskaneaset, ja báikkálaš girku ja gieldda gaskkas. Oktasašráđdi vuostáiváldá stáhtadoarjaga maid stáhta juolluda searvegottiid oskkuoahpahussii. Oktasašráđdi lea maid daid virggiid bargoaddi maid ruhtadit dáiguin doarjjaruđiguin.

Bismagodderáđi  
Bismagodderáđdi galgá atnit beroštumi buot das mii baktá ja ealiha kristtalaš eallima searvegottiin.

Dat galgá ovddidit ovttasbarggu gaskal searvegodderáđiid ja eará báikkálaš bargojoavkkuid bismagotti sikkobealde. Bismagodderáđdi juohká stáhta doarjagiid sierra virggiide girkolaš oahpahusa ja diakonijja surggiin mearrádusaid mielde maid departementa lea addán (girkoláhka § 23).

Bargiid ovddasvástádus  
Ollislaš oskkuoahpahus searvegottiin gáibida fágaidrasttideaddji árjja. Ovttasdoaimmama ja ovttasbarggu ferte láchit nu ahte juohkehačča gelbbolašvuohta, ovddasvástádussuorgi ja árjánat sáhttet boahit oskkuoahpahussii buorin. Go galgá oktasáš ovddasvástádussii ovttasdoaimmat, de lea dehálaš ahte girku guovtti bargoaddilinjá gaskkas lea buorre ovttasbargu.

KATEKEHTAS lea, iežas bálvalusortnega (§ 2) mielde, ovddasvástádus searvegotti oahpahussuorggis, ja galgá jodihit searvegotti oahpahusbálvalusa. Katehtas lea mieldeovddasvástádus rekruiteret, gárvvistit ja bagadallat eaktodáhtolaš mieldebargiid. Katehtas lea geatnegasvuohta čuovvut daid plánaid ja vuoruhemiid maid searvegodderáđdi lea dahkan ráđđalagaid girkolaš oktasáráđiin, daid plánaid ja prográmmaid sikkobealde mat gullet Norgga girku oahpahusbálvalussii. Searvegottit main ii leat katehtavirgi, muhto lea oskkuoahpahusa mieldebargi dahje sullasaš virgi, galget čielggadit guđe bargis galgá váldoovddasvástádus girkolaš oahpahussii.

Sihke katehtas ja báhpas leat bálvalusortnega bokte ovddasvástádus ja barggut mat gullet oskkuoahpahussii.

SEARVEGODDEBÁHPPA galgá bálvalusortnega (§ 2b) mielde hálddašit sáni ja sakramenta nu ahte kristtalaš osku ja kristtalaš eallin ovdána, doaimmahit girkolaš bálvalusaid ja doaimmahit gásta- ja konfirmašunoahpahusa. Searvegoddebáhpas lea bálvalusortnega mielde guovddáš rolla oskkuoahpahusas. Suohkanbáhpas lea searvegodderádis sierra ovddasvástádus ráhkadit báikkálaš plána.

SEARVEGODDEPEDAGOGAT, OSKKUOAHPAHUSMIELDEBARGIT JA MÁNÁID- JA NUORAIDBARGIT plánejit ja čađahit searvegotti oskkuoahpahusa daid plánaid mielde maid searvegoddi lea mearridan.

DIAKONA ovddasvástádus lea jodihit searvegotti diakonála barggu, ja dahkat duohtan fuola, searvevuoda ja solidaritehta. Diakonas lea mieldeovddasvástádus rekruiteret, gárvvistit ja bagadallat eaktodáhtolaš mieldebargiid (diakonaid bálvalusortnega § 2). Diakona lea resursa oskkuoahpahusa sosiálpedagogaš doaimmas.

KANTORA DAHJE GIRKOMUSIHKKÁR galgá bálvalusortnega (§ 2) mielde jodihit searvegotti girkomusihkkalaš doaimma. Kantoras lea maid mieldeovddasvástádus rekruiteret, gárvvistit ja bagadallat eaktodáhtolaš mieldebargiid. Kantor dahje girkomusihkkár lea girkomusihkkalaš bargguinis resursa oskkuoahpahusas.

BEAIVVÁLAŠ JODIHEADDJI searvegottis ja/ dahje GIRKOVERDDE galgá hálddašit dan jodihan- ja bargoaddiovdasvástádusa maid girkoláhka bidjá oktasáráđdi ja su lea bargoaddiovdasvástádus oktasárádi bargiid ovddas.

PROAVÁS jodiha proavássuohkana báhppabálvalusa ja veahkeha bismma su ámmáhis. Proavás galgá áimmahuššat dárbbaslaš oktiiheiveheami gaskal báhppabálvalusa ja girkolaš rádiid doaimmaid (§ 6). Proavás lea geatnegasvuohta čuovvut daid plánaid ja strategiijaid maid Norgga girku ja bismagoddi leat mearridan, gč. girkolága § 2 ja proavása bálvalusortnega § 5.

Bismma ovddasvástádus  
Bisma bearráigeahččá ahte bismagotti girkolaš rádit doaimmahit bargguid evangelialaš-lutherlaš oahpu mielde (bismmaid bálvalusortnega § 1).

Lea bismmaovddasvástádus doallat bearráigeahču vihahuvvon bálvalusjoavkkuin. Bismmas lea geatnegasvuohta doallat daid mihtuid ja strategiijaid maid leat Norgga girku doaimmaide mearridan, ja galgá doarjut daid doaimbajuid mat daid ovddidit (§ 2). Bisma galgá dohkkehit searvegotti báikkálaš oskkuoahpahusplána.

Plána dohkkeheapmi  
Lea searvegodderáđi ovddasvástádus mearridit báikkálaš plána našuvnnalaš oaiváduvnon oskkuoahpahusplána olis. Báikkálaš plána galgá deavdit minstarii ja ovddidit dan bismii dohkkehit. Bisma árvoštallá plána sisdoalu, mihtu, realismma ja systematihka našuvnnalaš plána njuolgadusaid vuodul báikkálaš dilálašvuođaid ektui. Jus

searvegoddi ođasta iežaset báikkálaš plána ja dahká das stuora erohusaid dan plána suktii maid leat dohkkehan, de galgá ođastuvvon plána sáddet bismii ođđasit árvvoštallamii ja dohkkeheapmái.

Oktasašráđdi ja searvegodderáđdi galget ovttasbargat vásihusaid juogadeami ja raporttaid addima birra dihto njuolggadusaid mielde. Searvegotti plánaid galgá ođastit oktii searvegotti válgaáigodagas vai áimmahuššá ođasteami ja ovdánahttima.

#### Ovttasbargu ja heivvolaš ovttagadagat

Lea dárbu ásahtit heivvolaš ovttagadagaid geaiguin oskkuoahpahuorggis sáhtta bargguid ja virggiid hárrái ovttasbargat. Geográfija, jahkegearddi lohku sis geat leat gásttašuvvon, vejolašvuohta ásahtit virggiid ja oskkuoahpahuorgguid vuhtiiváldin doppe gos mánat ja nuorat orrot, leat oasit maid ferte árvvoštallat heivvolaš ovttagadagaid olis. Gávdat heivvolaš ovttagadagaid mat vuhtiiváldet searvegotti ovddasvástádusa ja bargguid ja resurssaid buori geavaheami, gáibida fleksibalašvuođa ja ovttasbargonávcca, sihke ovttaskas oktasárádi siskkobealde ja maid eanet oktasárádiid gaskkas.

#### Sámi oskkuoahpahu

Searvegottiin gos orrot sámít lea liige ovddasvástádus ođastit maid dan suorggi mii

guoská sámi oskkuoahpahu. Sámi oskkuoahpahuplána leat ráhkadan sámi kultuvrra, árbevieru ja giela vuodul.

Norgga stáhta lea vuodđuduvvon guovtti álbmoga eatnamiid ala, sápmelaččaid ja norgalaččaid. Vuodđolága § 110a dadjá ahte stáhta eiseváldiin lea geatnegasvuohta láchit diliid nu ahte sámi álbmotjoavku sáhtta seailluhit ja ovddidit iežas giela, kultuvrra ja servodateallima. Sámi mánáin ja nuorain lea riekti oazžut oahpahu ja materiálaid iežaset gillii, beroškeahhtá gos riikkas sii orrot.

#### Iežasmáksu

Searvegotti oskkuoahpahu bargu gáibida dakkár resurssaid go lanjaid, virggiid ja doaibmaruđa. Dakkár goluid galgá fievrridit searvegotti bušehttii ja oktasárádi virggiid ja eará resurssaid hálddašeapmái. Searvegodderáđdi sáhtta vissis muddui mearridit iežasmáksima sidjiide geat servet oskkuoahpahu doaibmabijuiide vai gokčēt goluid earret eará fievrredeapmái, borramii ja materiálaide. Iežasmáksu galgá nu unnán go vejolaš, vai ii hehte searvama. Berre maid addit vejolašvuođa sáddet ohcama beassat iežasmávssu máksimis.



## Reaidut

Searvegottiid oskkuoahpahu barggu čađaheapmái ja ovdánahttimii ráhkadit dađistaga resurssaid ja reaiduid. Iešgudetlágan doarjavuogadagat sihkkarastet fágalaš čuovvoleami, bagadallama ja arenaid láchima gos sáhtta juogadit vásihusaid mentorbálvalusa, fágabeivviid ja kurssaid bokte. Digtála resurssaid ja diehtjuohkima oazžu neahttasiiddus [www.kirken.no](http://www.kirken.no), gos leat elektrovnnalaš reaidut plánaovddideapmái, raporteremii ja vásihusaid juogademiide, linjkat relevánta resursabáikkiide ja resursamateriálaid bokte maid lágadusat ja organisašuvnnat almmuhit.

Oskkuoahpahu lea oassi searvegotti oppalaš doaimmas. Searvegoddi gullet maid ipmilbálvalusat, diakoniija, girkomusihkka ja barggut dihto ahkahaččaide ja mat leat rasttiideaddjit buolvaid ja joavkkuid ektui. Dat doaimmat dahket ollisvuođa, ja ovttasdoaibman daid gaskkas addá buriid ovdánanvejolašvuođaid ja buori resursageavaheami searvevuhtii ávkin. Eaktodáhtolaš mieldebargit lea vuodđun buot dán doaimmas. Oppalaš searvegoddeplána lea reaidu oazžut bajilgova searvegottis ja láchit buori ovttasdoaibmama daid iešgudet surggiid gaskkas.

#### Resurssat ođasmahttojuvvon oskkuoahpahu

Mentorbálvalus  
Mentorbálvalus lea bagadallanbálvalus mii bargá searvegotti oskkuoahpahu beali. Mentor galgá movttidahtit ja doarjut searvegotti ásahtit ja čadahtit systemáhtalaš ođastuvvon ja integrerejuvvon báikkálaš oskkuoahpahu buohkaide geat leat gásttašuvvon ja leat gaskal 0-18 jagi. Bálvalus galgá veahkin ásahtit deaivvadansajiid gos jurddašeapmi ja oahppan lea guovddázis, ja ahte ovddidanbargu ovdána, das lea

báikkálaš čatnašupmi ja čuovvu guovddáš njuolggadusaid ja plánaid.

Fágalaš čuovvoleapmi  
Mieldebargičoahkkimiid bokte láchit ja movttidahtit fágalaš ovdáneami ja vásihusjuogadeami riikkadásis, guovlluin ja báikkálaš dásis, resurssaid bokte báikkálaš kursemiidda, fágalaš čuovvoleapmái bismagottis ja našuvnnalaš fálaldagat fágalaš čoagganemiide ja movttidahttimii. Vásihusaid ja ođđa dieđuid sáhtta maid juogadit konferánssaid, kurssaid, oahppofálaldagaid, oahppogalledemiid, materiála- ja metodaovdáneami bokte.

Vásihusjuogadeapmi  
Vásihusat searvegottiin main leat leamaš geahččaladdanbarggut gávdnojit iešgudet hámis resursabánkkus [www.kirken.no](http://www.kirken.no) neahttabáikkis, ja čálalaš hámis leat ovdamearkkadihte fáddagihppagat mas leat vásihusat ovdánahttinbargguin ja eará fágaovdáneamiin. Oskkuoahpahu resursadatabases gávdnojit searvegottiid, organisašuvnnaid ja fágaásahusaid plánadokumenttat, resurssat vuodđojurddašeapmái, pedagogalaš ovddidanbarggut, konkrehta dahkosat, gulahallanmateriála ja eanet dakkárat.

Dás lea maid čujuhus relevánta neahttabáikkiide.

Oskkuoahpahu materiála  
Lágadusat, organisašuvnnat ja searvegottit ráhkadit oskkuoahpahu materiálaid searvegottiide ja ruovttuide. Resursabánku addá veahki ohat bajilgovaid dakkár materiálain ja čujuha relevánta neahttabáikkiide.



Sámi oskkuoahpahusa resurssat

Materiálat ja resurssat ráhkaduvvojit, nugo ovdamearkkadihte sálbmagirji ja Ođđa testamenta, njealljejahkásaččaid girji, ristváhnengihppagat davvisámegillii, julevsámegillii ja lullisámegillii. Sámi oskkuoahpahusas lea maid sierra neahttabáiki: [www.osko.no](http://www.osko.no), [www.jaahkoe.no](http://www.jaahkoe.no), [www.jahkko.no](http://www.jahkko.no), [www.osku.no](http://www.osku.no).

Resurssat heivehuvvon oskkuoahpahussii Resurssat ráhkaduvvojit mánáide ja nuoraide geat dárbbasit sierralágan láchčima, ovdamearkkadihte materiála ja pedagogalaš veahkkeneavvut iešgudet gielaide ja iešgudetlágan ovdanbuktinvugiid dárbbuide (mearkagiella, čuokkisčála, jietnagirji jna.). Bealjehisolbmuid girku lea ráhkadan sierra oskkuoahpahusplána lossagulut olbmuide ja bealjemiiide ja dan gávdná neahttabáikkis [www.dovekirken.no](http://www.dovekirken.no) Kristtalaš bargu čalmmehis olbmuid gaskkas (KABB) ráhkada resurssaid čalmmehis olbmuide ja olbmuide geain leat lohkan- ja čállinváttut. Geahča [www.kabb.no](http://www.kabb.no).

Gulahallanresurssat

Searvegottit galget aktiivvalaččat doalahit oktavuoda buohkaiguin geat leat gásttašuvvon ja gaskkustit dieđuid girku ja dan fálddagaid birra dakkár vugiin mii geahččá ášši vuostáiváldiid bealis. Leat ráhkadan málaid, logoid ja resursamateriálad maid searvegoddi sáhtta atnit iežas gulahallanbarggus. Ođastuvvon oskkuoahpahus dáhpáhuva iešgudet arenain ja sierra kanálain. Digitála bargo- ja gulahallanvuogit leat lunddolaš oasis ođastuvvon oskkuoahpahusas mánáide, nuoraide ja sin váhnemiidda/ váhnenovdasteddjiide.

#### **Reaidut báikkálaš plánabargguide**

Searvegottit sáhttet ásahit iežaset siiddu neahttabáikkis [www.kirken.no](http://www.kirken.no), gos elektrovnnalaš skoviid bokte gávdná olu reaidduid plánaovddideapmái, raporteremii ja vásihusjuogadeapmái. Doppe gávdnojit resurssat ja fuomášuhttimat bargguide ovddidit báikkálaš oskkuoahpahusplána. Dasalassin leat neahttasiiddus resurssat doaibmajuid plánemii iešgudet ahkejoavkkuide.

Báikkálaš plána galgá oktiiheivet diakonijja, girkomusihka ja kultuvrra ja ipmilbálvaluseallima strategiijaide.

Ođastuvvon oskkuoahpahus gáibida jurddašit geavada birra dakkár vugiin mainna oahppá ja mii addá ođđa duvdosiid ođastuvvon geavadii. Vuodđun dakkár jurddašepmái leat maid oassálastiid árvvoštallamat.

Ovdamearkkat dakkár reaidduide leat:

- Mála ollislaš searvegottiplánii mas lea oskkuoahpahus
- Reaidut ovddidit báikkálaš oskkuoahpahusplána
- Kárten- ja guorahallanreaidu
- Reaidut vuodđojurddašanbargguide
- Reaidut jurddašepmái ja vásihusaid juogadit
- Bajilgovva iešgudet osiin oskkuoahpahusa sisdoalus
- Ovdamearkkat iešgudetlágan báikkálaš plánain
- Bušeahhta- ja rehketoallomálat
- Gulahallanmateriála: hábmenmálat ja eará resurssat
- Eará doaibmasurggiid plánat
- Eváluerenreaidu, ovdamearkkadihte «dadistaga buoret»

Ipmil addá – mii juogadit  
Norgga girku Oskkuoahpahušplána

ISBN: 987-82-7545-092-8

© Kirkerádet, Den norske kirke 2010

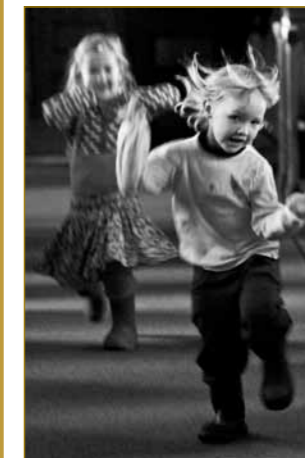
Sáhtta dingot neahttabáikkis [www.kirken.no/materiell](http://www.kirken.no/materiell)  
dahje e-poasttas: [materiell@kirken.no](mailto:materiell@kirken.no)

Artihkkalnummár:  
Dáru girjejiella 4241  
Ođđadárogiella 4242

Sáhtta maid viežžat neahttabáikkis  
[www.kirken.no/storstavalt](http://www.kirken.no/storstavalt)

Girkoráđdi  
Postboks 799 Sentrum  
0106 Oslo  
Tlf: 23 08 12 00  
[post.kirkeradet@kirken.no](mailto:post.kirkeradet@kirken.no)

Deaddileapmi: Nr1 Trykk Grefslie as



### OSKKUOAHPAHUSA ULBMIL

Norgga girku *Oskkuoahpahasplána* ulbmil lea veahkehit oažžut áigái systemáhtalaš ja oktilaš oskkuoahpahusa mii

- boktá ja nanne kristtalaš oskku
- oahpaha golmmaoktalaš Ipmila dovdat
- addá veahki kristtalaš eallindulkomii ja birgemii eallimis
- hástala beroštit ja oassálastit girko- ja servodateallimis buohkaid ovddas geat leat gásttašuvvon ja leat gaskal 0 – 18 jagi, beroškeahttá doaibmannávccas.

### OSKKUOAHPAHUSA SISDOALLU

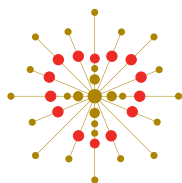
Jesus Kristus čájeha midjiide Ipmila árpmu duohtavuodas ja ráhkisvuodas.

Oskkuoahpahas galgá danne ovdandoallat dan mii lea eanemus guovddážiis kristtalaš oskkus: Ipmil čájehii midjiide iežas ráhkisvuoda go sáddii su bártni Jesus Kristusa jápmit min suddiid ovddas ja soabahit buot olbmuid ja máilmmi iežainis. Beaivválaš jorgalusa bokte leat buohkat rávkojuvvon eallit ja ovdánit dan oskkus maid gástta bokte oažžu. Oskkuoahpahusa váldobargu lea oahpahit doallat buot dan maid Jesus lea gohččon, vai buohkat geat leat gásttašuvvon ellet dan oskkus ja doaivvus mii almmustuvvo ráhkisvuodas.

Plána geahččala doalahit ovttas iešguđege eallindili, girku oskku ja árbevieru ja ovdandoallat kristtalaš oskku geavadis.



NOROGGA GIRKU



BUOT STUORÁMUS

### OSKKUOAHPAHUSA RÁHKADUS

Oskkuoahpahas galgá systemáhtalaš ja oktilaš sisdoallu ja bajásráhkadus. Dat galgá leat ollislaš, vissis viidodat ja leat buohkaid váras geat leat gásttašuvvon, dainna loguin ja girjáiuvodain maid dat mielddisbukta.

Oskkuoahpahas addojuvvo juohkehažžii gii lea gásttašuvvon ja addojuvvo oktiibuot 315 diimmu oskkuoahpahusa gávccenuppelot jagi áigodagas. Ipmilbálvalusaid, diakonála bargguid, girkomusihka ja kultuvrra bokte addet searvegottit buriid rámmaid ollislaš oahppamii searvegotti searvevuodas. Oskkuoahpahusa govdatdoaimmat galget ovttasdoaimmat searvegotti ipmilbálvaluseallimiin, mánáid- ja nuoraidbargguin ja dan fievrrideami ja oskkueallima bokte mii ruovttuin lea.

**MII JUOGADIT** muitala ahte searvegoddi lea searvevuohda mas buohkat sáhttet oahppat go mii ovttas suokkardallat oskku gálduid ja ovdanbuktinvugiid. Searvegotti oassálastin leat mii sihke vuostáiváldit, oassálastit ja mieldebargit. Oskkuoahpahas lea ahtanuššan mas bajásgeassin, oahpahas, árbevieruid fievrrideapmi ja kristtalaš osku geavadis doibmet ovttas. Oahpahas galgá vuhtiiváldit buot beliid olbmo eallimis, mas ja man searvevuodas sáhtta oahppat máhtu ja muosáheami bokte searvegottis ja ruovttus.

**Mii juogadit oskku ja ovdošeami**

**Mii juogadit kristtalaš árbevieruid ja árvvuid**

**Mii juogadit muosáhusaid ja searvevuoda**

**Mii juogadit doaivvu ja ráhkisvuoda**

### VIŠUVDNA

Árvvas ja čalmmus girku mánáide ja nuoraide geat ellet oskkus, doaivagis ja ráhkesvuodas.

